

**Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему «Розробка та просування лікувально-оздоровчого туру до Чехії»

Здобувачка:
Каріна СТАНЧЕВА
4 курсу групи Мтз – 33с

Керівники:
д.е.н., професор
Віра ЛЕБЕДЄВА,
к.т.н., доцент
Федір ТРІШИН

Консультант:
професор каф. ФОтаА
Лариса ІВАНЧЕНКОВА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 02.06.2026 р., протокол №10

Завідувачка кафедри ТБ та Р _____ Наталя ДОБРЯНСЬКА
(підпис)

Одеса – 2026 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Інститут	Навчально-науковий інститут готельно-ресторанного і туристичного бізнесу та енології ім. О.О. Преображенського
Кафедра	туристичного бізнесу та рекреації
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Міжнародний туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав.кафедри ТБ та Р

Наталя ДОБРЯНСЬКА

«___» _____ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Станчевій Каріні Андріївні

1. Тема роботи «Розробка та просування лікувально-оздоровчого туру до Чехії»

Затверджена наказом ОНТУ від 23.10.2025р, наказ № 577-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 23.05.2026 р.

3. Вихідні дані роботи

Законодавчі та нормативні документи Чехії і України у сфері туризму та курортної діяльності; статистичні матеріали CzechTourism і Чеського статистичного управління (ČSÚ); аналітичні звіти та наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених; офіційні інтернет-ресурси туристичних організацій і курортних закладів Богемського СПА-трикутника.

4. Перелік питань, які потрібно розробити

Розкрити теоретичні засади лікувально-оздоровчого туризму та його значення для розвитку туристичної галузі; дослідити організаційно-економічну характеристику й сучасний стан розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії, здійснити SWOT-аналіз; охарактеризувати основні курортні центри та перспективи розвитку; розробити програму й маршрут лікувально-оздоровчого туру до Чехії; здійснити розрахунок вартості туру та оцінку його економічної ефективності; визначити стратегію просування туристичного продукту.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 12 рисунків (схема маршруту туру, фотографії курортів Карлові

Вари та Маріанські Лазні); 13 таблиць (показники туристичної галузі Чехії, SWOT-аналіз, програма й калькуляція вартості туру); презентаційний матеріал (27 слайдів).

6. Консультанти по роботі із зазначенням розділів роботи(для кваліфікаційної роботи бакалавра):

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 3	Лариса Іванченкова	10.03.2026	20.05.2026

7. Дата видачі завдання – 10.03.2026 р.

Керівники _____ Віра ЛЕБЕДЄВА

_____ Федір ТРИШИН
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____ Каріна СТАНЧЕВА
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Термін виконання етапів роботи
1.	Отримання теми для кваліфікаційної роботи	11.03.2026
2.	Затвердження плану кваліфікаційної роботи	18.03.2026
3.	Надання 1 розділу на перевірку	04.04.2026
4.	Надання 2 розділу на перевірку	15.04.2026
5.	Надання 3 розділу на перевірку	05.05.2026
6.	Формування висновку, списку використаних джерел, додатків	07.05.2026
7.	Здача закінченої кваліфікаційної роботи	23.05.2026
8.	Розробка презентації	29.05.2026

Здобувачка _____ Каріна СТАНЧЕВА
підпис

Керівники роботи _____ д.е.н., професор Віра ЛЕБЕДЄВА

_____ к.т.н., доцент Федір ТРИШИН

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка _____ Каріна СТАНЧЕВА

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Робота містить 84 сторінки, 13 таблиць, 12 рисунків, список літератури з 38 найменувань, 3 додатки.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії та створення власного туристичного продукту, який поєднує оздоровлення, відпочинок і культурно-пізнавальну програму.

Об'єктом дослідження є лікувально-оздоровчий туризм як один із напрямів сучасної туристичної діяльності.

Предметом дослідження є особливості організації лікувально-оздоровчих турів до Чехії та механізми їх просування на туристичному ринку.

Практична цінність роботи полягає у створенні готового туристичного продукту, який може використовуватись у діяльності туристичних підприємств. Результати дослідження можуть бути впроваджені у практичну діяльність туристичних компаній, що працюють у сфері міжнародного та лікувально-оздоровчого туризму.

Ключові слова: лікувально-оздоровчий туризм, Чехія, курортний туризм, SPA-туризм, туристичний продукт, туристичний маршрут, просування туру.

Рік захисту роботи – 2026.

ABSTRACT

for the Bachelor's Qualification Thesis

The thesis consists of 84 pages, 13 tables, 12 figures, a list of references containing 38 sources, and 3 appendices.

The aim of this thesis is to study the development of health and wellness tourism in the Czech Republic and to create a unique tourism product that combines health improvement, relaxation, and a cultural and educational program.

The object of the study is health and wellness tourism as one of the areas of modern tourism.

The subject of the study is the specifics of organizing health and wellness tours to the Czech Republic and the mechanisms for promoting them in the tourism market.

The practical value of this work lies in the creation of a ready-to-use tourism product that can be utilized by tourism enterprises. The findings of this study can be applied in the practical operations of tourism companies operating in the fields of international and health tourism.

Keywords: health and wellness tourism, Czech Republic, resort tourism, spa tourism, tourism product, tourism route, tour promotion.

Year of thesis defense – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 Науково-теоретичні основи лікувально-оздоровчого туризму	11
1.1 Поняття та характеристика лікувально-оздоровчого туризму.....	11
1.2 Значення лікувально-оздоровчого туризму для розвитку туристичної галузі та економіки регіонів.....	14
1.3 Основні принципи організації та розвитку лікувально-оздоровчого туризму	17
Висновки до 1 розділу.....	27
РОЗДІЛ 2 Сучасний стан та аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії.....	28
2.1. Організаційно-економічна характеристика туристичної галузі Чехії ..	28
2.2. Аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії.....	41
2.3. Основні курортні центри та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії.....	44
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3 Розробка та просування лікувально-оздоровчого туру до чехії	48
3.1. Розробка програми лікувально-оздоровчого туру до Чехії.....	48
3.2. Маршрут туристичної подорожі та розрахунок вартості лікувально-оздоровчого туру	51
3.3. Оцінка економічної ефективності та перспективи просування туру....	66
Висновки до розділу 3.....	82
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Лікувально-оздоровчий туризм є одним із найдинамічніших сегментів сучасної туристичної індустрії, що поєднує рекреаційні, медичні та профілактичні функції. В умовах глобального зростання рівня захворюваності, поширення хронічних неінфекційних хвороб, стресогенного способу життя та підвищення інтересу до превентивної медицини попит на якісні оздоровчі послуги неухильно зростає в усіх вікових і соціальних групах. Це зумовлює стабільне розширення ринку лікувально-оздоровчого туризму як у глобальному, так і у регіональному вимірі.

Чехія посідає особливе місце у системі міжнародного лікувально-оздоровчого туризму. Ця країна належить до абсолютних лідерів Центральної та Східної Європи за кількістю іноземних туристів, що приїжджають з метою санаторно-курортного лікування. Підґрунтям цього лідерства є унікальна природно-ресурсна база – понад 100 задокументованих мінеральних джерел, тисячолітня традиція курортної медицини, добре розвинена інфраструктура та, з 2021 року, статус Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, присвоєний Богемському СПА-трикутнику (Карлові Вари, Маріанські Лазні, Франтішкові Лазні). Ці чинники формують потужний туристичний продукт, здатний задовольнити різноманітні потреби як у класичному бальнеологічному лікуванні, так і в сучасних wellness- та SPA-програмах.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи визначається кількома чинниками. По-перше, лікувально-оздоровчий туризм є одним із найперспективніших напрямів розвитку туристичного ринку України: українські туристи традиційно виявляли значний інтерес до чеських курортів. По-друге, після 2022 року структура споживачів чеського курортного туризму зазнала кардинальних змін: відхід російських туристів відкрив нові маркетингові ніші, в тому числі для операторів, що орієнтуються на ринок України та Центральної Європи. По-третє, питання розробки і просування конкурентоспроможного лікувально-оздоровчого туристичного продукту є

практично значущим для туроператорів та агентств, що спеціалізуються на виїзному туризмі.

Метою кваліфікаційної роботи є комплексний аналіз науково-теоретичних засад лікувально-оздоровчого туризму, дослідження стану та перспектив його розвитку в Чехії, а також практична розробка конкурентоспроможного лікувально-оздоровчого туру до чеського СПА-трикутника.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- розкрити поняття, характеристику та класифікацію лікувально-оздоровчого туризму;
- визначити значення лікувально-оздоровчого туризму для розвитку туристичної галузі та економіки регіонів;
- охарактеризувати основні принципи організації та розвитку лікувально-оздоровчого туризму;
- проаналізувати організаційно-економічну характеристику туристичної галузі Чехії;
- дослідити стан і динаміку розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії;
- охарактеризувати основні курортні центри Чехії та визначити перспективи їхнього розвитку;
- розробити програму лікувально-оздоровчого туру до Чехії з детальним маршрутом та медичною складовою;
- здійснити розрахунок вартості туру та оцінку його економічної ефективності;
- визначити стратегію просування розробленого туристичного продукту.

Об'єктом дослідження є лікувально-оздоровчий туризм як специфічний сегмент туристичного ринку.

Предметом дослідження є теоретичні засади організації лікувально-оздоровчого туризму, стан його розвитку в Чехії та практичні механізми формування відповідного туристичного продукту.

Методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація), порівняльно-аналітичний метод – для оцінки динаміки туристичних показників Чехії; картографічний метод – для аналізу просторового розміщення курортних центрів; метод економічних розрахунків – для калькуляції вартості туру та оцінки його рентабельності; метод маркетингового аналізу – для обґрунтування стратегії просування продукту.

Теоретичну основу роботи складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі туризмознавства, рекреалогії та курортології, зокрема: Мальської М.П., Фоменко Н.В., Чорненької Н.В., Школи І.М. та ін.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи Чехії у сфері туризму і курортної діяльності, статистичні матеріали, аналітичні звіти, офіційні інтернет-ресурси туристичних організацій та курортних закладів Богемського СПА-трикутника.

Новизна отриманих результатів полягає у розробці авторського лікувально-оздоровчого туру до Чехії «Богемські цілющі джерела», який поєднує оздоровчу, рекреаційну та культурно-пізнавальну складові. У роботі запропоновано власний маршрут туру, проведено розрахунок його вартості та розроблено рекомендації щодо просування туристичного продукту на ринку.

Практичне значення роботи полягає у розробці готового туристичного продукту – лікувально-оздоровчого туру «Богемські цілющі джерела» тривалістю 12 днів, – що може бути впроваджений у комерційну діяльність туроператора. Детальна калькуляція, стратегія просування та аналіз ризиків забезпечують практичну застосовність результатів дослідження.

Апробація результатів наукового дослідження: окремі результати наукової роботи пройшли апробацію під час участі у Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти. (Додаток А)

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена метою, завданнями та логікою дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, а також теоретичну та інформаційну базу роботи.

У першому розділі досліджено науково-теоретичні основи лікувально-оздоровчого туризму, розкрито сутність і характеристику лікувально-оздоровчого туризму, визначено його значення для розвитку туристичної галузі та економіки регіонів, а також охарактеризовано основні принципи організації та розвитку цього виду туризму.

У другому розділі проаналізовано сучасний стан та особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії. Зокрема, здійснено організаційно-економічну характеристику туристичної галузі країни, проведено аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму, охарактеризовано основні курортні центри Чехії та визначено перспективи подальшого розвитку лікувально-оздоровчого туризму.

У третьому розділі розроблено авторський лікувально-оздоровчий тур до Чехії, сформовано програму туристичної подорожі, розроблено маршрут та здійснено розрахунок вартості туру. Також проведено оцінку економічної ефективності запропонованого туристичного продукту та визначено перспективи його просування на туристичному ринку.

У висновках узагальнено результати проведеного дослідження та сформульовано основні підсумки роботи. Список використаних джерел містить наукову літературу, статистичні матеріали, нормативно-правові документи та електронні ресурси, використані під час написання роботи. У додатках подано допоміжні матеріали, що доповнюють результати дослідження.

РОЗДІЛ 1

Науково-теоретичні основи лікувально-оздоровчого туризму

1.1 Поняття та характеристика лікувально-оздоровчого туризму

Лікувально-оздоровчий туризм є одним із важливих напрямів сучасної туристичної індустрії, що поєднує рекреаційні можливості відпочинку з медичними та профілактичними заходами. Його основною метою є не лише відновлення фізичного стану людини, але й підтримання загального рівня здоров'я, підвищення працездатності та покращення якості життя [1].

Сучасні умови життя, що характеризуються високим рівнем стресу, екологічними проблемами та зниженням рухової активності населення, сприяють зростанню попиту на послуги оздоровчого характеру. Саме тому лікувально-оздоровчий туризм набуває дедалі більшої популярності серед різних вікових та соціальних груп.

До основних складових лікувально-оздоровчого туризму належать використання природних лікувальних ресурсів, таких як мінеральні води, лікувальні грязі, сприятливі кліматичні умови, а також застосування сучасних медичних технологій. Поєднання цих факторів дозволяє досягти комплексного ефекту оздоровлення. Важливо зазначити, що лікувально-оздоровчий туризм включає як лікування вже наявних захворювань, так і профілактику їх виникнення. Це робить його універсальним інструментом підтримання здоров'я населення.

Історія лікувально-оздоровчого туризму має глибоке коріння і бере свій початок ще у давні часи. Люди здавна звертали увагу на цілющі властивості природних ресурсів і намагалися використовувати їх для зміцнення здоров'я.

У період античності особливого значення набули лікувальні центри, де поєднувалися медичні знання та природні фактори. У Давній Греції існували

спеціальні заклади, де люди проходили лікування, використовуючи воду, повітря та фізичні вправи. Такі практики стали основою для подальшого розвитку оздоровчих традицій. У Давньому Римі широкого поширення набули термальні комплекси, які виконували не лише лікувальну, але й соціальну функцію. Вони були місцем відпочинку, спілкування та відновлення сил, що значною мірою відповідає сучасному розумінню оздоровчого туризму. У середньовічний період інтерес до лікувальних поїздок зберігся, хоча їх розвиток був дещо обмежений. Водночас поступово формувалися перші курортні зони, які спеціалізувалися на використанні природних лікувальних факторів. Новий етап розвитку лікувально-оздоровчого туризму розпочався у XVIII-XIX століттях, коли з'явилися перші організовані курорти в Європі. У цей період активно розвивалася інфраструктура, будувалися санаторії, готелі та лікувальні заклади. У XX столітті лікувально-оздоровчий туризм набув масового характеру. Розвиток транспорту, медицини та туристичної інфраструктури зробив оздоровчі подорожі більш доступними для широких верств населення. На сучасному етапі цей вид туризму поєднує традиційні методи лікування з інноваційними технологіями, що дозволяє значно підвищити ефективність оздоровчих програм [2].

Лікувально-оздоровчий туризм охоплює різні напрямки, які відрізняються за метою, методами та засобами оздоровлення. Одним із найпоширеніших є санаторно-курортний туризм, що передбачає лікування і профілактику захворювань у спеціалізованих закладах. Такі заклади використовують природні ресурси у поєднанні з медичними процедурами.

Важливе місце займає кліматотерапія, яка базується на використанні сприятливих природно-кліматичних умов. Морське повітря, гірський клімат або лісові масиви позитивно впливають на організм людини. Бальнеологічний туризм передбачає використання мінеральних вод для лікування різних захворювань. Цей напрям є одним із найстаріших і найефективніших. Грязелікування також є важливою складовою оздоровчого туризму. Лікувальні грязі застосовуються для відновлення функцій організму та

лікування хронічних захворювань. Окремо варто виділити wellness-туризм, який спрямований на загальне оздоровлення, релаксацію та підтримання гармонії між фізичним і психологічним станом людини [1].

До основних особливостей лікувально-оздоровчого туризму належить передусім тривалість перебування. Як правило, для досягнення помітного оздоровчого ефекту необхідно проходити курс лікування не менше трьох тижнів, незалежно від типу курорту чи характеру захворювання. Ще однією важливою рисою є відносно висока вартість таких послуг. Оздоровлення на курортах передбачає комплекс процедур, індивідуальний підхід і використання спеціалізованих ресурсів, що робить цей вид туризму більш доступним для людей із достатнім рівнем доходу.

Також варто враховувати віковий аспект. Традиційно основними споживачами санаторно-курортних послуг були люди старшого віку. Проте сьогодні спостерігається тенденція до зростання інтересу з боку осіб середнього віку, які прагнуть не лише лікувати захворювання, а й підтримувати загальний стан здоров'я. При цьому туристи обирають або вузькоспеціалізовані курорти, або багатофункціональні оздоровчі центри.

Сучасний ринок лікувально-оздоровчого туризму поступово трансформується. Традиційні санаторії вже не орієнтуються виключно на людей похилого віку, а перетворюються на універсальні оздоровчі комплекси, що обслуговують різні категорії клієнтів. Така зміна зумовлена, насамперед, трансформацією попиту. У суспільстві зростає популярність здорового способу життя, а також збільшується кількість людей, зацікавлених у профілактиці захворювань і зниженні рівня стресу. Особливо це стосується активних людей середнього віку, які мають обмежений час для відпочинку, але прагнуть підтримувати гарну фізичну форму. Іншою причиною змін є зменшення державної та муніципальної підтримки курортної сфери. У зв'язку з цим заклади змушені адаптуватися до ринкових умов, розширювати спектр послуг і залучати нові категорії клієнтів.

Сьогодні курорти не лише зберігають свою лікувальну функцію, але й пропонують різноманітні додаткові послуги. До них належать культурні заходи, спортивні активності, програми релаксації та відновлення. Крім того, вони більш гнучко підходять до формування тривалості оздоровчих курсів [4].

Окремої популярності набувають сучасні методи оздоровлення, зокрема таласотерапія, яка широко використовується у прибережних готелях і базується на застосуванні морських ресурсів для покращення стану організму.

1.2 Значення лікувально-оздоровчого туризму для розвитку туристичної галузі та економіки регіонів

Лікувально-оздоровчий туризм є одним із найперспективніших напрямів розвитку сучасної туристичної галузі. Його значення постійно зростає у зв'язку з підвищенням рівня захворюваності населення, поширенням стресових факторів та зростанням інтересу до здорового способу життя. Цей вид туризму поєднує рекреаційні, медичні та профілактичні функції, що робить його важливим елементом соціально-економічного розвитку територій.

Однією з ключових особливостей лікувально-оздоровчого туризму є його стабільність та незалежність від сезонних коливань. На відміну від багатьох інших видів туризму, які мають чітко виражений сезонний характер, оздоровчі курорти функціонують протягом усього року. Це забезпечує рівномірне завантаження туристичної інфраструктури, постійний потік відвідувачів і стабільні доходи для підприємств галузі.

Важливим аспектом є вплив лікувально-оздоровчого туризму на розвиток регіональної економіки. Створення та функціонування санаторно-курортних закладів сприяє формуванню нових робочих місць не лише у сфері медицини, але й у суміжних галузях, таких як транспорт, харчування,

готельний бізнес та сфера послуг. Це дозволяє підвищити рівень зайнятості населення та сприяє зростанню доходів місцевих бюджетів.

Крім того, розвиток лікувально-оздоровчого туризму стимулює модернізацію інфраструктури регіонів. Будівництво нових санаторіїв, оздоровчих центрів, готелів, а також реконструкція транспортних мереж і комунікацій покращують загальний рівень життя населення та створюють сприятливі умови для подальшого економічного розвитку [5].

Особливу роль у розвитку цього виду туризму відіграють природні ресурси. Мінеральні води, лікувальні грязі, сприятливий клімат і природні ландшафти є основою формування туристичної привабливості територій. Рациональне використання цих ресурсів дозволяє не лише забезпечити ефективне функціонування курортів, але й сприяє збереженню довкілля та сталому розвитку регіонів. Не менш важливим є інвестиційний аспект. Регіони з розвиненою курортною інфраструктурою приваблюють значні інвестиції як з боку держави, так і приватного сектору. Інвестування в розвиток лікувально-оздоровчого туризму сприяє впровадженню сучасних технологій, підвищенню якості послуг та конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Лікувально-оздоровчий туризм також має значний соціальний ефект. Він сприяє покращенню стану здоров'я населення, зниженню рівня захворюваності та підвищенню якості життя. Регулярне оздоровлення дозволяє зменшити навантаження на систему охорони здоров'я та підвищити продуктивність праці.

У сучасних умовах цей вид туризму активно трансформується. Традиційні санаторії перетворюються на багатофункціональні оздоровчі комплекси, які пропонують широкий спектр послуг: від лікування до релаксаційних і SPA-програм. Це дозволяє залучати нові категорії туристів, зокрема молодь і людей середнього віку.

Крім того, лікувально-оздоровчий туризм сприяє формуванню позитивного іміджу регіонів. Відомі курорти стають візитівкою територій, підвищують їх впізнаваність і приваблюють туристів як зсередини країни, так

і з-за кордону. Це сприяє зростанню туристичних потоків і розвитку міжнародного співробітництва.

Таким чином, лікувально-оздоровчий туризм є важливим фактором розвитку туристичної галузі та економіки регіонів. Він забезпечує стабільні доходи, сприяє створенню робочих місць, розвитку інфраструктури та підвищенню якості життя населення. У перспективі цей напрям має значний потенціал для подальшого розвитку та інтеграції у світову туристичну систему.

Лікувально-оздоровчий туризм, як правило, здійснюється в курортних зонах. При цьому під курортами маються на увазі спеціальні природні зони, що відрізняються наявністю лікувально-оздоровчих факторів і умовами для їх використання. Градація існуючих курортів, як правило, здійснюється за наявністю основних оздоровчих ресурсів. Спеціалізацію будь-якого курорту визначають курортні чинники – природно лікувальні фактори, що використовуються для цілей профілактики, терапії та медичної реабілітації хворих на курортах. Всі курорти можна розділити на 6 типів:

Таблиця 1.1

Види курортів лікувально-оздоровчого туризму

№	Вид курорту	Особливості курорту
1	Бальнеогрязьовий курорт	в якості основних лікувальних факторів домінують мінеральні води і лікувальні грязі
2	Бальнеокліматичний курорт	в якості основних лікувальних факторів виступає клімат і мінеральні води
3	Бальнеологічний курорт	в якості основних лікувальних факторів використовуються мінеральні води (для внутрішнього і зовнішнього застосування)

Продовження таблиці 1.1

4	Грязьовий курорт	в якості основних лікувальних факторів виступають лікувальні грязі
5	Кліматокумисолі кувальний курорт	в якості основних лікувальних факторів використовуються степовій і лісостеповій клімат і кумис - кисломолочний напій з кобилячого молока.
6	Кліматичний курорт	приморський кліматичний курорт; гірський кліматичний курорт

Джерело: складено автором на основі [25]

Таким чином, різноманіття видів курортів зумовлює широкий спектр послуг, які можуть бути запропоновані в рамках лікувально-оздоровчого туризму. Кожен тип курорту орієнтований на певну категорію туристів і конкретні медичні показання, що забезпечує диференційований підхід до обслуговування відпочивальників [25; 26].

1.3 Основні принципи організації та розвитку лікувально-оздоровчого туризму

Основою будь-якого рекреаційного комплексу, в тому числі і лікувально-оздоровчого є рекреаційні ресурси [10].

Для організованого надання лікувально-оздоровчих послуг необхідна наявність рекреаційно-туристичних ресурсів, тобто сукупності об'єктів і явищ природного та антропогенного походження; природні та культурно-історичні комплекси, які використовуються для туризму, лікування та відпочинку [13]. Вони поділяються на природні та соціальні. До першої групи належать: кліматичні особливості території, водні ресурси (річки, озера, мінеральні та грязеві джерела, штучні водойми, моря, океани), мальовничі ландшафти, рослинний та тваринний світ тощо. Вони є визначальними для лікувального туризму. Друга група соціально-економічних ресурсів (культурні об'єкти,

пам'ятки історії, етнографії, архітектури) не є визначальними для цього виду туризму [10].

Із цього зрозуміло, що суб'єкти санаторно-курортного туризму (а саме контрагенти чи виконавці послуг): санаторії, пансіонати, будинки відпочинку тощо повинні бути розташовані у відповідних місцевостях, які володіють необхідними природними ресурсами. Такі місцевості, як правило, і є курортами [9].

Згідно із Законом України «Про курорти», курорт – це освоєна природна територія на землях оздоровчого призначення, що має природні лікувальні ресурси, необхідні для їх експлуатації будівлі та споруди з об'єктами інфраструктури, які використовуються з метою лікування, медичної реабілітації, профілактики захворювань та для рекреації, підлягає особливій охороні. Курорт повинен мати: офіційне визнання, необхідне для встановлення в межах відповідної місцевості визначеного правового режиму; спеціальні прилади, будівлі та заклади для раціонального застосування курортних факторів; лікувально-профілактичні заклади; спортивні споруди та майданчики, культурні заклади, заклади громадського харчування та побутове обслуговування [8]. В цьому визначенні власне перераховано всі ключові фактори, необхідні для гармонійного розвитку об'єктів лікувально-оздоровчого туризму.

Визначення змісту та структури лікувально-оздоровчого туризму охоплює кілька взаємопов'язаних аспектів: природно-ресурсний, медичний, організаційний та маркетинговий [26]. Важливим є також концептуальний підхід до самого терміну, адже різні науковці трактують його по-різному – як складову медичного туризму, як самостійний вид або як синонім санаторно-курортного лікування [25].

Останнім часом ринок лікувально-оздоровчого туризму зазнає змін. Традиційні санаторні курорти перестають бути місцем лікування і відпочинку осіб похилого віку і перетворюються на поліфункціональні оздоровчі центри, розраховані на широке коло споживачів [27].

Важливість розвитку цього виду туризму для сучасного суспільства відзначалася на Міжнародному конгресі з лікувально-оздоровчого туризму 1999 р. в Іспанії. У зв'язку з цим підкреслювалася необхідність проведення широкомасштабного дослідження ринку відпочинку і лікування, розробки і впровадження стандартів курортного обслуговування [6].

В даний час курортна справа краще всього розвинена у Франції (більше 100 здравниць), Німеччині, Австрії, Чехії, Угорщині, Болгарії і Румунії. Значні успіхи в розвитку курортної справи зробив Ізраїль, що перетворив Мертве море на усесвітньо відомий центр курортології.

Основні райони лікувально-оздоровчого туризму в Старому Світі знаходяться в Європі. До XIX ст. сформувалася німецька курортологічна школа, прихильниками якої крім Німеччини, Австрії і Швейцарії стали Чехія і Словаччина. Саме у цих країнах курортне санаторне лікування знаходиться на високому рівні. Тому можна говорити про багаті традиції курортної справи в названих країнах, які мають в своєму розпорядженні широкий спектр цілющих природно-кліматичних ресурсів, розвинену інфраструктуру, сучасні ефективні методи профілактики і лікування захворювань, а також реабілітації. В даний час Чехія, Словаччина і Німеччина контролюють велику частку європейського лікувально-оздоровчого туризму [3].

Чехія очолює список європейських країн, що лідирують за кількістю туристів, що прибувають на курортне санаторне лікування. За даними національного управління по туризму Чехії, щорічно її відвідують близько 50 тис. чоловік із понад 70 країн для лікування і близько 2 млн. екскурсантів. Найкрупніша і відоміша чеська здравниця – Карлови Вари (у XIX ст. – Карлсбад).

Останнім часом сильним конкурентом Чехії на європейському ринку лікувально-оздоровчого туризму виступає Угорщина. Її називають країною термальних лазень. Близько 0,5 млн. м³ термальних вод на добу дають природні джерела і свердловини, хоча не всі з них використовуються в медицині.

Окрім Чехії, Угорщини і Словаччини лікувально-оздоровчий туризм все більше розвивається в Болгарії, Румунії і республіках колишньої Югославії. Крім того, в Хорватії відкрито єдине в Європі родовище нафталану – різновиди лікувальної нафти з характерним ароматним запахом, що вживається в медицині. Інша група курортів, куди входять Іспанія, Італія, Франція, Бельгія, відноситься більшою мірою до оздоровчого туризму. Хоча саме в Бельгії знаходиться знаменитий курорт Спа, що дав прозивну назву всім курортам з термальними водами.

Порівняльна характеристика провідних європейських країн лікувально-оздоровчого туризму представлена у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Провідні країни лікувально-оздоровчого туризму в Європі

Країна	Спеціалізація	Відомі курорти	Характерні особливості
Чехія	Санаторно-курортне лікування, пластична хірургія, ортопедія	Карлові Вари, Маріанські Лазні, Франтішкові Лазні	Лідер у Європі; 50 000 туристів щороку з понад 70 країн для лікування
Угорщина	Термальні лазні, стоматологія	Будапешт, Хевіз, Дебрецен	0,5 млн м ³ термальних вод на добу; одна з найбагатших у світі термальних баз
Німеччина	Санаторне лікування, реабілітація, Кнеіпп-терапія	Баден-Баден, Вісбаден, Bad Kissingen	Система сертифікації Heilbad/Kneippheilbad; часткове покриття через медичне страхування

Продовження таблиці 1.2

Австрія	Alpine Wellness, радонові ванни	Bad Gastein, Bad Hofgastein, Баден- бай-Він	Поєднання альпійського клімату і мінеральних вод; розвинений wellness-сектор
Польща	Стоматологія, офтальмологія, спелеотерапія	Величка, Криниця- Здруй, Закопане	Унікальні соляні шахти- лікарні; зростаюча конкурентоспроможність у медичному туризмі
Хорватія	Нафталанотерапія , таласотерапія	Нафталан, Опатія, Лошінь	Єдине в Європі родовище нафталану – різновиду лікувальної нафти
Ізраїль	Дерматологія, пелоїдотерапія, таласотерапія	Мертве море, Ейлат, Тиберія	Унікальні природні умови Мертвого моря; один із провідних центрів курортології у світі

Джерело: складено автором на основі [3; 23; 27]

Важливим аспектом організації лікувально-оздоровчого туризму є нормативно-правове регулювання курортної діяльності. У більшості розвинених країн Європи курортна справа регулюється спеціальними законодавчими актами, що визначають статус курортних територій, вимоги до якості лікувальних ресурсів, стандарти надання медичних і оздоровчих послуг, а також механізми захисту прав туристів-пацієнтів [28]. Наприклад, у Німеччині діє система сертифікації курортів (Heilbad, Kneippheilbad тощо), що передбачає регулярний контроль якості мінеральних вод, кваліфікації медичного персоналу та стану інфраструктури. Аналогічні системи функціонують у Чехії, Франції та Угорщині.

Класифікація лікувально-оздоровчого туризму може здійснюватися за кількома критеріями. За характером використовуваних лікувальних факторів виділяють кілька спеціалізованих напрямів, представлених у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація методів лікувально-оздоровчого туризму за лікувальними факторами

Метод	Суть методу	Основні показання	Приклади курортів
Бальнеотерапія	Зовнішнє застосування мінеральних вод: ванни, душі, зрошення	Опорно-руховий апарат, нервова система, шкіра, гінекологія	Карлові Вари (Чехія), Будапешт (Угорщина)
Гідротерапія	Лікувальний вплив прісної води через температуру, тиск і рух	Загальне оздоровлення, реабілітація після травм	Баден-Баден (Німеччина), Спа (Бельгія)
Пелоїдотерапія (грязелікування)	Застосування лікувальних грязей: мулових, торф'яних, сапропелевих, вулканічних	Запальні захворювання, больовий синдром, хвороби суглобів	Мертве море (Ізраїль), Нафталан (Хорватія)
Кліматотерапія	Аеро-, геліо-, таласо- та спелеотерапія з використанням природних кліматичних факторів	Органи дихання, нервова система, шкірні захворювання	Середземномор'я, Альпи, соляні шахти Польщі (Величка)
SPA-терапія / Wellness	Водні процедури у поєднанні з ароматерапією, масажем, косметологією та психологічними практиками	Стрес, синдром хронічної втоми, профілактика захворювань, загальне благополуччя	Широко представлені в усіх країнах ЄС, особливо в Австрії, Швейцарії, Франції

Джерело: складено автором на основі [10; 25; 26]

Організаційна структура лікувально-оздоровчого туризму включає кілька рівнів [12; 21]. На макрорівні функціонують державні та регіональні органи управління курортною справою, міжнародні організації (ISPA – International SPA Association, ESPA – European Spas Association, GWI – Global Wellness Institute), а також туристичні адміністрації відповідних країн. На мезорівні діють курортні об'єднання, асоціації санаторно-курортних закладів та професійні спілки фахівців курортної медицини. На мікрорівні основними

суб'єктами є безпосередньо санаторно-курортні заклади, SPA-готелі, wellness-центри, а також туроператори та турагенти, що спеціалізуються на формуванні та реалізації оздоровчих турів.

За тривалістю перебування виділяють три основних типи оздоровчих програм (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4

Класифікація оздоровчих програм за тривалістю

Тип програми	Тривалість	Характеристика
Короткострокова	3–7 днів	Релаксація, зняття стресу, базові SPA-процедури. Не передбачає повноцінного лікувального курсу
Середньострокова	7–14 днів	Поєднання оздоровчих і лікувальних процедур; підходить для профілактики та початкового лікування
Повноцінний лікувальний курс	21–28 днів	Лікування конкретних захворювань з дотриманням медичних протоколів. Наприклад, 21-денний курс питної кури у Карлових Варах забезпечує стійке покращення у 78% пацієнтів із захворюваннями ШКТ [25]

Джерело: складено автором на основі [25; 27]

Сучасний ринок лікувально-оздоровчого туризму характеризується кількома глобальними тенденціями [27]. По-перше, спостерігається зростання попиту на персоналізовані оздоровчі програми, що враховують індивідуальні особливості стану здоров'я, вік, спосіб життя та уподобання клієнта. По-друге, відбувається конвергенція медичного та wellness-туризму: курортні заклади все частіше поєднують традиційні лікувальні процедури з сучасними wellness-практиками, створюючи інтегровані оздоровчі продукти. По-третє, зростає роль цифрових технологій у курортній справі: онлайн-бронювання,

телемедичні консультації, мобільні додатки для моніторингу стану здоров'я під час перебування на курорті [20].

За даними Global Wellness Institute, світовий ринок wellness-туризму оцінювався у 817 млрд доларів США у 2022 році і демонструє щорічне зростання на рівні 12–15%. Європа залишається найбільшим регіональним ринком, на який припадає близько 35% глобального обсягу wellness-подорожей. Лідерами серед європейських країн за обсягом ринку є Німеччина, Франція, Австрія, Італія та Чехія. Водночас найвищі темпи зростання демонструють країни Азійсько-Тихоокеанського регіону – Китай, Японія, Індія та Таїланд [27].

Особливого значення набуває інтеграція лікувально-оздоровчого туризму з іншими видами туристичної діяльності [16]. Так, поєднання оздоровчого та культурно-пізнавального туризму дозволяє створювати комплексні туристичні продукти, що задовольняють різноманітні потреби мандрівників. Гастрономічний туризм органічно доповнює оздоровчу складову, оскільки дієтотерапія є невід'ємним елементом курортного лікування. Активний та екологічний туризм інтегрується через програми терренкуру, піших походів, велотурів та інших форм рухової активності на свіжому повітрі. Не менш важливим є питання підготовки кадрів для сфери лікувально-оздоровчого туризму [17]. Ефективне функціонування курортних закладів потребує фахівців різного профілю: лікарів-курортологів, фізіотерапевтів, масажистів, SPA-терапевтів, дієтологів, а також менеджерів з туризму та готельної справи, що мають спеціалізовані знання у галузі курортології. Фінансування розвитку лікувально-оздоровчого туризму здійснюється з різних джерел [18]. У ряді країн значну роль відіграє державне фінансування та субсидії на курортне лікування через систему медичного страхування. Наприклад, у Німеччині частина витрат на санаторно-курортне лікування покривається обов'язковим медичним страхуванням (Gesetzliche Krankenversicherung). У Чехії система медичного страхування також передбачає часткове відшкодування витрат на курортне лікування для

застрахованих осіб. Приватні інвестиції спрямовуються переважно на будівництво нових та модернізацію існуючих курортних закладів, розвиток інфраструктури та впровадження інноваційних технологій.

Маркетинг лікувально-оздоровчого туризму має свою специфіку, що відрізняє його від маркетингу інших видів туристичних послуг [24]. Ключовими факторами прийняття рішення при виборі оздоровчого туру є: рекомендації лікаря (для класичного санаторно-курортного лікування), репутація та сертифікація курортного закладу, наявність конкретних лікувальних факторів, відгуки попередніх клієнтів, рівень комфорту та якість обслуговування, а також цінова конкурентоспроможність [4]. На відміну від масового туризму, де основним мотивом є розваги та відпочинок, у лікувально-оздоровчому туризмі домінують мотиви здоров'я та профілактики, що зумовлює інший підхід до сегментації ринку та позиціонування продукту.

Окремим напрямом розвитку лікувально-оздоровчого туризму є медичний туризм, що передбачає виїзд за кордон з метою отримання медичних послуг, які є недоступними, надто дорогими або потребують тривалого очікування в країні проживання [29]. Медичний туризм включає стоматологічне лікування, пластичну хірургію, офтальмологічні операції, ортопедичне лікування, кардіохірургічні втручання та програми екстракорпорального запліднення. Найбільшими центрами медичного туризму в Європі є Угорщина (стоматологія), Чехія (пластична хірургія та ортопедія), Польща (стоматологія та офтальмологія) та Туреччина (пластична хірургія та трансплантологія).

Інноваційні технології суттєво трансформують сферу лікувально-оздоровчого туризму [20]. Серед найбільш значущих інновацій слід виділити: телемедичні консультації, що дозволяють пацієнтам отримати попередню консультацію лікаря-курортолога ще до виїзду на курорт; мобільні додатки для моніторингу стану здоров'я під час курортного лікування; системи електронного бронювання санаторно-курортних послуг з можливістю формування індивідуальної програми лікування онлайн; використання

штучного інтелекту для персоналізації оздоровчих програм на основі аналізу медичних даних пацієнта; впровадження віртуальної реальності для релаксаційних і психотерапевтичних програм у SPA-центрах [15].

Екологічна складова є важливим аспектом сталого розвитку лікувально-оздоровчого туризму [1]. Курортні регіони, як правило, розташовані у зонах з унікальними природними ресурсами, що потребують особливої охорони. Надмірна експлуатація мінеральних джерел, забруднення навколишнього середовища та нераціональне використання природних ресурсів можуть призвести до деградації лікувальної бази курортів. Тому сучасна курортологія приділяє значну увагу питанням раціонального природокористування, моніторингу стану мінеральних джерел, захисту водоносних горизонтів та збереження біорізноманіття курортних територій.

Соціально-демографічні тенденції також впливають на розвиток лікувально-оздоровчого туризму [23]. Старіння населення Європи (за прогнозами Євростату, частка осіб старше 65 років зростає з 20% у 2020 році до 30% у 2050 році) створює стабільно зростаючий попит на послуги санаторно-курортного лікування та реабілітації. Водночас зростання захворюваності серед осіб працездатного віку (серцево-судинні захворювання, захворювання опорно-рухового апарату, синдром хронічної втоми, депресія) розширює потенційну аудиторію оздоровчого туризму за рахунок молодших вікових груп. Ці тенденції формують стійке довгострокове підґрунтя для розвитку ринку лікувально-оздоровчих послуг [28]. Таким чином, лікувально-оздоровчий туризм є складним, багатоаспектним явищем, що перебуває на перетині туристичної індустрії, медицини та рекреації [21; 23]. Його організація потребує комплексного підходу, що враховує природно-ресурсну базу, медико-санітарні стандарти, маркетингові стратегії, кадрове забезпечення та нормативно-правове регулювання. Ефективний розвиток цього сегмента туризму можливий лише за умови збалансованого поєднання всіх зазначених факторів і орієнтації на задоволення різноманітних потреб сучасного споживача оздоровчих послуг [29].

Висновки до 1 розділу

У першому розділі розглянуто теоретичні основи лікувально-оздоровчого туризму, визначено його сутність, основні види та значення для розвитку туристичної галузі й економіки регіонів.

Проведений аналіз науково-теоретичних основ лікувально-оздоровчого туризму показує його важливість як сучасного напрямку туристичної діяльності, який поєднує рекреаційні, медичні та профілактичні функції. Основною метою такого туризму є покращення стану здоров'я, відновлення фізичних та психічних сил, а також профілактика захворювань. Лікувально-оздоровчий туризм має велике значення для розвитку туристичної галузі та економіки регіонів, оскільки сприяє підвищенню зайнятості населення, розвитку інфраструктури, залученню інвестицій, створенню нових робочих місць і зростанню доходів місцевих бюджетів. У сучасних умовах курортні заклади поступово трансформуються з традиційних санаторіїв у багатофункціональні оздоровчі комплекси, що пропонують широкий спектр послуг і задовольняють потреби різних категорій туристів. Основними принципами організації та розвитку лікувально-оздоровчого туризму є ефективне використання природних і рекреаційних ресурсів, дотримання медико-санітарних стандартів, індивідуалізація оздоровчих програм, інтеграція оздоровчого та культурно-розважального відпочинку, а також забезпечення сталого розвитку регіонів із збереженням екологічної рівноваги. Лікувально-оздоровчий туризм має значний соціальний, економічний та іміджевий ефект для регіонів, сприяючи покращенню якості життя населення, формуванню позитивного іміджу території та підвищенню її туристичної привабливості на національному та міжнародному рівні. Таким чином, лікувально-оздоровчий туризм є не лише важливим елементом туристичної галузі, але й значущим фактором соціально-економічного розвитку регіонів.

РОЗДІЛ 2

Сучасний стан та аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії

2.1. Організаційно-економічна характеристика туристичної галузі Чехії

Організація міжнародної туристичної подорожі вимагає дотримання певних адміністративно-правових правил, серед яких важливе місце займають візові та митні формальності. Вони є обов'язковою складовою туристичного обслуговування та впливають на зручність подорожі, привабливість напрямку та його популярність серед туристів.

Під час розробки лікувально-оздоровчого маршруту до Чехії важливо врахувати особливості візового та митного режиму країни для іноземних туристів, зокрема громадян України [21].

Візові формальності є першим етапом підготовки до поїздки за кордон і пов'язані з умовами в'їзду, термінами перебування та метою подорожі. Для поїздки до Чехії громадянам України, які мають біометричний паспорт, потрібна шенгенська віза. Туристична шенгенська віза дозволяє перебувати в країнах Шенгенської зони до 90 днів протягом 180 днів. Для її отримання необхідно надати пакет документів, що включає: дійсний закордонний паспорт, підтвердження бронювання готелю, транспортні документи, страховий поліс, а також підтвердження фінансової спроможності під час перебування.

Митні формальності регулюють порядок перевезення особистих речей, медикаментів та товарів через кордон Чехії. Туристи можуть безмитно ввозити речі для особистого користування, включаючи одяг, засоби гігієни, електроніку, фото- та відеотехніку для власних потреб.

Разом із тим встановлено обмеження на ввезення алкоголю, тютюнових виробів, парфумерії та продуктів харчування. Перевищення дозволених норм

може призвести до сплати митних зборів або вилучення товарів. Забороняється ввезення наркотичних засобів, зброї, вибухових речовин, а також культурних, історичних і археологічних цінностей без спеціального дозволу.

Під час перебування в Чехії туристам слід особливо уважно ставитися до правил вивезення антикварних предметів і об'єктів культурної спадщини. Законодавство країни суворо контролює такі питання, і навіть невеликі речі, придбані на місцевих ринках або в сувенірних крамницях, можуть бути заборонені до вивезення. Тому туристам рекомендується зберігати чеки та, за можливості, сертифікати на придбані сувеніри, особливо якщо це предмети мистецтва або старовинні вироби. Загалом митні та візові формальності під час подорожі до Чехії досить зрозумілі та зручні для туристів, що сприяє безпечному та комфортному перебуванню в країні. Для туроператора та екскурсовода знання цих правил є необхідним для якісної організації подорожі та уникнення можливих проблем під час реалізації маршруту.

Чеська Республіка є одним із сталих напрямків, які туристи обирають для відпочинку. Чеська Республіка – невелика країна, але унікальна у багатьох аспектах. І ця унікальність визначається не лише історичним минулим, а й природними особливостями. Незабутні враження справляють замки Чеської Республіки, а також інші архітектурні споруди.

Протягом своєї довгої історії народи Богемії створили багату й унікальну національну культуру. Це стародавня та сучасна архітектура, традиційне мистецтво народних художників, фольклор, народні танці, звичаї, національний менталітет. Це також культура повсякденного життя, а понад усе матеріальна культура – планування сільського житла та цілих поселень, народних костюмів і їжі. Сьогодні туристи відвідують близько 130 історичних комплексів у Чеській Республіці, кожен з яких унікальний по-своєму. Деякі з цих об'єктів включені до Списку світової спадщини ЮНЕСКО – наприклад, Чеський Крумлов, Тельч, Кромержжиз, Літомиш [1].

Туристична індустрія країни надає чудову можливість познайомитися з її культурними та історичними пам'ятками, багато з яких збережені у своєму первісному вигляді. На території цієї невеликої держави налічується понад дві тисячі замків, міст і фортець.

Оточені доглянутими парками, вони прикрашають і доповнюють мальовничий природний ландшафт.

Традиційно іноземні туристи віддають перевагу Празі (близько 60% відвідувачів) та Карлововарському краю (5%). Південна Моравія поступово стає лідером завдяки своїм знаменитим виноградникам, сталагмітовим печерам і замкам. Прага та Карлові Вари особливо популярні серед туристів.

Чеська Республіка – країна туризму для будь-якого смаку. Це Мекка для любителів справжнього пива, пиво – один із брендів Чеської Республіки. Її замки вражають своїм середньовічним колоритом, а столиця Прага – це абсолютно унікальне місто, затінене романтичним ореолом. Чеська Республіка підходить для молодят для медового місяця (особливо Прага), любителів сімейних відпусток, молодіжної компанії, дітей і літніх людей.

Майже 16% території країни зайняті заповідниками та природними парками, де вільний пересування туристів обмежений, а перебування обмежене спеціальними правилами. До Всесвітньої мережі біосферних заповідників ЮНЕСКО входять такі регіони Чехії: Тршебонсько, Палава, Кривоклатсько, Шумава, Крконоше та Білі Карпати [4].

Основні туристичні міста Чехії:

Прага – одне з найкрасивіших міст світу. На початку XIX століття Бернардо Вольцано нарахував 103 вежі в Празі, і таким чином місто отримало назву «Місто ста веж». Наразі їх понад 500. Стародавнє ядро Праги добре збережено і утворює унікальний охоронюваний архітектурний комплекс. Центр і історична частина міста складаються з комплексу Празького замку – Градчани на лівому березі річки Влтава, яскравої Мала Страна, а на правому березі – романтичного й загадкового Старого міста і Нового міста, яке є

комерційним серцем Праги. Ці історичні місця, а також Вишеград і єврейське гетто, внесені до списку Світової культурної спадщини ЮНЕСКО.

Замок Детеніце – один із найцікавіших замків Чехії для туристів, культурна пам'ятка. Він розташований у «Богемському раю». Спочатку це була готична фортеця. Її багаторазово відбудовували відповідно до тенденцій епохи. У сучасному дизайні це розкішний палац у стилі бароко. У місті є величезна кількість музеїв і виставок [2].

Найпопулярніші туристичні атракції стали Празьким замком, Старою ратушою з астрономічним годинником і Празьким зоопарком.

Наступними за популярністю йдуть об'єкти, що управляються Національним музеєм, Технічним музеєм та Йозефов.

Королівський маршрут від Старої міської площі до Празького замку також користується великим попитом. Завдяки інформаційній кампанії стало можливим спрямовувати туристів до інших цікавих місць столиці, таких як Виногради, Вршовіце та Карлін.

Загалом кількість туристів у Чехії зросла на 6,9% і склала 18,3 мільйона гостей, з яких 9,3 мільйона приїхали з-за кордону [3].

Тршебіч – єдине місто в Чехії, яке може похвалитися унікальним історичним центром, що органічно поєднує дві культури – єврейську та європейську. Єврейський квартал у Требічі – це район міста, який планували повністю знести та перебудувати в середині 80-х років минулого століття, сьогодні він вважається важливою пам'яткою світової архітектури. Це єдиний випадок, коли пам'ятка єврейської культури, включена до списку ЮНЕСКО, не знаходиться на території Ізраїлю. [3]

Кутна Гора – місто, внесене до списку Світової спадщини ЮНЕСКО. Він відомий, перш за все, своєю архітектурною спадщиною. Головною пам'яткою міста є церква Всіх Святих. Ця унікальна споруда розкішно прикрашена людськими кістками та черепами. Загалом на «інкрустацію» було витрачено рештки 40 тисяч людей. Ще одним грандіозним архітектурним пам'ятником є готичний собор святої Варвари, другий за величиною в Чехії. Кутна Гора

також відома своєю «срібною» історією. Завдяки родовищам срібної руди місто колись видобувало третину всього європейського срібла. Не без створення монетного двору тут, який тепер є музеєм.

Чеський Крумлов – ще один об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО. Можливо, друге місто за кількістю визначних місць у Чехії після Праги. Місто майже не змінилося з XVIII століття.

Чеський Штернберг – це готичний замок на скелястому мисі в долині річки Сазава, заснований у XIII столітті, включений до Списку світової спадщини ЮНЕСКО. З часом, після низки реконструкцій, він поглинув багато різних стилів у свою архітектуру та інтер'єри – від бароко до епохи Відродження. Замок має унікальну колекцію зброї та мисливських трофеїв.

У Чеській Республіці є багато музеїв.

- Національний музей у Празі, заснований у 1818 році. Серед інших найпопулярніші:

- Музей Моцарта та Душеків у Празі в дусі епохи великого композитора, з листами та музичними рукописами самого Моцарта;

- Празький міський музей, де представлена модель міста, що відтворює всі його пам'ятки;

- Богемська Швейцарія – це національний парк на півночі Чехії з унікальними природними та історичними пам'ятками та численними туристичними маршрутами.

- Богемський рай – це природний заповідник на північному сході Чехії.

Чудове місце для активного відпочинку на свіжому повітрі

На північному сході Чехії розташований природний заповідник Моравський Краст. Вражаючий підземний світ палаців і галерей, розташованих у печерах.

Брно – друге за величиною місто Праги з багатою архітектурною спадщиною. Його головні пам'ятки: церква Святого Іоанна з розписаними стелями та стародавнім органом, собор святих Петра і Павла, площа Свободи, домініканська площа, Овочевий ринок, Капуцинська площа, Шпільберг,

августинський монастир, капуцинський монастир із «мумійною криптою», де поховані монахи та представники місцевої аристократії, Стара ратуша.

Пльзень – історичне місто, колишня столиця Чеської Республіки, «пивна столиця». Воно є адміністративним центром Західної Богемії. Головними пам'ятками є готична церква Святого Варфоломія та ратуша

Ліберець є адміністративним центром Ліберецького регіону, з залишками німецького колориту. Головними пам'ятками є один із найбільших зоопарків Європи, зоологічні та ботанічні сади, стародавній замок, ратуша кінця XIX століття, музей краєзнавства, художня галерея.

Оломоуц – одне з найстаріших і найкрасивіших міст Чеської Республіки, адміністративний центр Оломоуцького краю. Місто часто називають більш тихою та спокійною Прагою.

Ческе Будейовіце – історичне місто, адміністративний центр Південно-Богемського краю. Головна принада – це архітектура.

Ще однією дуже популярною пам'яткою в Чехії є замок Сихров – «різьблене диво Чеської Республіки». Замок відомий своїми моторошними історіями та легендами про привидів. Вона приваблює любителів містицизму.

Кількість іноземних туристів. Дані, опубліковані CzechTourism (Національне туристичне управління Чеської Республіки – CzechTourism займається розвитком туризму в Чехії) і повідомляють iDNES.cz, що понад половина цих туристів – 14,4 мільйона – приїхали до країни лише на один день. Кожен турист витрачає в середньому 2769 чеських крон на день. Незважаючи на різке зниження кількості туристів з Росії, зростання кількості відвідувачів зі Сполучених Штатів та азійських країн. Таким чином, німці відвідують Чехію частіше, ніж представники інших держав.

На другому місці – китайці, кількість туристів із Небесної імперії щороку зростає, що також полегшується прямим рейсом між двома столицями. Велика кількість туристів приїжджає до Чехії з Південної Кореї. Ведуться навіть переговори щодо збільшення кількості рейсів зі східних країн і відкриття нових маршрутів [10].

За даними iDNES.cz, більшість туристів відвідували країну для покупок, а 2,4 мільйона відвідувачів використовували Чехію як транзитну країну. Спортивні події в країні прогнозували різке зростання кількості туристів. У 2014 році Чеська Республіка приймала чемпіонат світу з хокею на льоду, а також чемпіонат Європи серед юнаків до 21 року. Доходи від туризму у 2014 році становили 238 мільярдів крон, що майже 3% ВВП, згідно з нещодавно опублікованими даними Чеського статистичного управління [11].

У 2016 році туристи також віддавали перевагу Чехії: у перші три квартали 2016 року країну відвідали 14,57 мільйона іноземних гостей (плюс 7,1% за той самий період 2015 року). [12]. Туристи вважають Чехію безпечнішою та менш переповненою біженцями, ніж інші європейські країни. В основному, туристи їдуть до Праги і проводять майже весь час у столиці, але їм також подобається відвідувати інші пам'ятки та міста, наприклад, минулого року Чеський Крумлов відвідало близько 400 тисяч людей, а чеські замки та замки відвідали понад 5 мільйонів туристів. Однак із зростанням кількості іноземних туристів до Чехії частка російських туристів значно зменшилася. У першому кварталі 2015 року кількість російських туристів у Чехії зменшилася майже вдвічі – кількість туристів зменшилася на 47,8%, кількість ночівлі – на 47,7%.

У Чехії представлені майже всі види туризму, включаючи медичний і медичний, екскурсійний та освітній – у Чехії є 12 об'єктів ЮНЕСКО, бізнес-туризм, лижний спорт, освітні (В

Через зростаючий попит на освіту за кордоном «мобільні студенти» починають шукати нові напрямки вищої освіти за кордоном, за статистикою, 40 138 іноземних студентів навчаються в Чехії [14]], подіями, сімейним туризмом.

Гірськолижні курорти Чехії:

Останнім часом у Чехії стають дедалі популярнішими гірськолижні курорти, які досить численні, відомі постійними погодними умовами та

вважаються відносно недорогими, хоча ці зручності ще не відповідають загальноприйнятим західноєвропейським стандартам.

Гаррахов – це гірськолижний курорт у західній частині Гігантських гір, біля підніжжя Диявольської гори, на кордоні з Польщею. Гірськолижні траси різної складності. У Гаррахові існує комплекс стрибкових підйомів, один із яких – так званий «польотний стрибок», на якому спортсмени перелітають довжину понад 200 м. Влітку курорт приваблює любителів маунтінбайку, рафтингу та інших активностей на свіжому повітрі.

Пек-под Снежкоу – гірськолижний курорт у горах Крконоше. Вона більше підходить для досвідчених любителів лижного спорту, хоча є також траси для початківців. Є можливості для сноубордингу та стрибків з парашутом. Сезон триває з середини листопада до середини квітня. Влітку курорт популярний серед любителів активного відпочинку

Рокитніце-над-Йзероу – гірськолижний курорт у західній частині Гігантських гір. Відмінні умови для лижників, сноубордиста та лижників на пересіченій місцевості.

Бергичов – це гірськолижний курорт у центральній частині гір Їзера, поблизу Ліберця. Траси призначені як для професійних, так і для початківців.

Січ – це літній курорт у охоронюваній зоні Залізних гір, на березі водосховища Січ. Відпустка на пляжі, водні види спорту, риболовля. Площа водної поверхні водосховища становить 192 гектари. У останньому для туристів організуються театральні лицарські турніри. Поруч розташоване унікальне історичне місто Кутна Гора.

Карлові Вари – всесвітньо відомий медичний спа. Окрім повноцінних курсів лікування, Карлові Вари майже завжди включають до екскурсійних програм під час відвідування Чехії. І причина цього – не лише цілющі джерела. Цей курорт також є чеською Меккою алкогольного туризму. У Карлових Варах є дві великі фабрики – Ян Бехер і Крушовіце. Немає потреби вводити напої, які вони виробляють – пиво Karlovy Vary Becherovka та Krušovice відомі

по всьому світу. Ще однією atrakцією Карлових Вар є неповторний світловий і музичний виступ «Співаючі фонтани».

Рис. 2.1. Карлови Вари [35]

Богемська Швейцарія – це національний парк на півночі Чехії з унікальними природними та історичними пам'ятками та численними туристичними маршрутами.

Богемський рай – це природний заповідник на північному сході Чеської Республіки. Чудове місце для активного відпочинку на свіжому повітрі. На північному сході Чехії розташований природний заповідник Моравський Краст. Вражаючий підземний світ палаців і галерей, розташованих у печерах [6].

Оздоровчий туризм:

Чеські курорти переважно зосереджені на заході країни. Це відомі Карлові Вари, Франтішкові Лазне, Маріанські Лазне, Кинжварт, Лугачовиці, Єсенік, Кинжварт, Янске Лазне, Тржебонь. У західній частині Чеської Республіки найбільша кількість мінеральних джерел з найрізноманітнішим хімічним складом. Спектр виліковних хвороб тут досить широкий, тому бальнеологічні курорти в Чехії популярні за межами країни [7].

Рис. 2.2. Маріанські лазні [35]

Туристичний туризм:

У Чеській Республіці проходить багато свят. Найпопулярніші з них відбуваються в Празі:

- «Вальпургієва ніч» – 30 квітня. Язичницьке свято спалення відьом і боротьби з силами зла загалом.

- «Празька весна» – у квітні-травні. Ймовірно, най«міжнародніший» фестиваль у Чехії.

- Міжнародний музичний фестиваль – квітень-травень.

- Міжнародний книжковий ярмарок - травень.

- Фестиваль Моцарта – вересень.

У Карлових Варах є:

- Міжнародний кінофестиваль, на якому беруть участь багато зірок світового кіно. Він проходить на початку червня.

- Європейський туристичний кінофестиваль.

- Фестиваль опери та оперети, а також інші музичні фестивалі.

У місті Пелгрімов у червні проходить відомий фестиваль записів і дивичок. Її переможці мають прямий шлях до Книги рекордів Гіннеса.

Відпочинок на озерах добре себе проявив.

Хоча такий вид відпочинку не є поширеним у Чехії. Озеро Мачово дає можливість відпочити на піщаних пляжах і поплавати з травня по вересень. Температура води в цю пору року не опускається нижче +24 градусів. Це відносно недорогий варіант, але з досить хорошим рівнем сервісу. Озеро розташоване за 70 км від Праги. Поблизу розташовано багато готелів, кемпінгів, медичних таборів для дітей. Туристи знайдуть тут багато розваг. Це катамарани, велоспорт, зоопарк, бари та кафе, дискотеки.

Отже, згідно з результатами дослідження, можна зробити висновок, що популярність і попит на Чехію серед іноземних туристів зростатимуть щороку. Він буде особливо популярним серед жителів азійського регіону. Це також пов'язано з появою авіарейсів між Чехією та Китаєм, і станом на 2016 рік китайські туристи залишають країну більше, ніж російські. Але кількість російських туристів зменшилася, це спричинено як політичною нестабільністю, так і коливаннями валюти. Однак попит на Чехію серед російських туристів залишиться, про що свідчить кількість проданих турів до Чехії на новорічні свята у грудні-січні 2016-2017 року, але кількість ночівлі серед російських туристів зменшиться. Попит туристів до Чехії буде стабільним.

Чеська Республіка – невелика країна, але дуже цікава для туристів, і якщо раніше туристів приваблювала Чеська Республіка переважно Прага, то тепер вони цікавляться іншими туристичними центрами Чехії, зокрема природними місцями.

Географічна структура туристичного ринку Чехії характеризується значною концентрацією потоків у Празі. Столиця прийняла близько 8,1 млн туристів у 2024 році (+9% до попереднього року), що становить переважну частку в'їзного потоку. Серед інших популярних напрямів виділяються Південна Богемія (Чеський Крумлов, Телч), Моравія (Брно, моравські

виноградники) та Карловарський регіон, відомий передусім своїми бальнеологічними курортами.

Таблиця 2.1

Основні показники туристичної галузі Чехії, 2021–2024 рр.

Показник	2021	2022	2023	2024
Кількість іноземних туристів (млн осіб)	3,8	8,2	10,5	10,5
Внутрішні туристи (млн осіб)	11,5	12,9	12,3	12,3
Внесок туризму у ВВП (%)	3,1	5,4	2,36	2,5
Валовий внесок туризму у ВВП (млрд крон)	110	230	180	210
Зайнятість у туристичній галузі (тис. осіб)	180	215	224	228
Середня тривалість перебування (ночей)	3,2	3,4	3,5	3,5

Джерело: [34]

Структура туристичної інфраструктури Чехії є добре розвиненою. Країна налічує понад 7 800 колективних засобів розміщення різних категорій: від п'ятизіркових готелів і butik-готелів Праги до спеціалізованих санаторіїв і СПА-готелів Карловарського регіону. Особливу роль відіграє мережа курортних та бальнеологічних закладів, зосереджених переважно у Западній Богемії.

Значними є також показники туристичних витрат. Середньодобові витрати іноземного туриста в Чехії становлять близько 2 992 чеських крон (120 євро), проте туристи з далеких ринків – США, Великої Британії, Ізраїлю – витрачають значно більше. Туристи, що приїжджають з метою лікування і оздоровлення, традиційно мають вищий рівень витрат завдяки тривалішому перебуванню (14–21 день) і вартісним медичним процедурам.

Структура в'їзного туризму за країнами походження наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Провідні країни походження іноземних туристів у Чехії, 2023 р.

№	Країна походження	Кількість туристів (тис. осіб)	Частка у загальному потоці (%)
1	Німеччина	2 050	19,5
2	Словаччина	890	8,5
3	США	680	6,5
4	Польща	620	5,9
5	Велика Британія	510	4,9
6	Австрія	430	4,1
7	Ізраїль	380	3,6
8	Франція	320	3,0
9	Інші країни	4 620	44,0
Разом	10 500	100	

Джерело: [34]

Аналіз даних таблиці свідчить про те, що Німеччина традиційно є найбільшим джерельним ринком для Чехії. Варто зазначити, що структура в'їзного потоку суттєво змінилась після 2022 року: туристи з Росії, які раніше посідали провідне місце у списку споживачів лікувально-оздоровчих послуг, фактично зникли з ринку внаслідок санкційного режиму та закриття повітряного простору. Це відкрило нові можливості для залучення туристів з країн Близького Сходу, Ізраїлю та Азії.

Туристична галузь Чехії регулюється низкою нормативно-правових актів, ключовими серед яких є Закон № 159/1999 Sb. «Про деякі умови підприємництва в туризмі», а також низка підзаконних актів, що регулюють діяльність туристичних операторів і агентів, стандарти класифікації готелів та

ліцензування туристичних гідів. На рівні ЄС Чехія дотримується вимог Директиви 2015/2302 ЄС про комплексні туристичні продукти.

Загалом туристична галузь Чехії є конкурентоспроможною, добре структурованою та орієнтованою на диверсифікацію продуктової пропозиції. Лікувально-оздоровчий туризм є одним із стратегічних пріоритетів, задекларованих у Стратегії розвитку туризму до 2030 року, разом з культурно-пізнавальним, діловим і гастрономічним туризмом.

2.2. Аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії

Лікувально-оздоровчий туризм є найдавнішою і найбільш традиційною формою туристичної діяльності в Чехії. Країна по праву вважається одним із загальноєвропейських лідерів у цьому сегменті. За даними, щороку Чехію з оздоровчою метою відвідує близько 50 000 іноземних туристів більш ніж з 70 країн світу, що ставить її на перше місце серед країн Центральної та Східної Європи за кількістю іноземних sра-туристів.

Підґрунтям розвитку лікувально-оздоровчого туризму є унікальна природно-ресурсна база – більше 100 задокументованих мінеральних джерел, зосереджених переважно у Западній Богемії. Хімічний склад і температурний режим чеських джерел (від 30°C до 72°C) визначають широкий спектр терапевтичних показань: захворювання опорно-рухового апарату, серцево-судинні, шлунково-кишкові, ниркові патології, а також неврологічні та метаболічні розлади. Особливістю чеської курортології є широке використання питних курсів мінеральних вод (*pitná kúra* – «питна кура»), що відрізняє чеський підхід від більшості інших європейських курортних традицій, де переважає бальнеотерапія (купання в мінеральних водах).

Важливою віхою у розвитку сектора стало отримання у 2021 році статусу об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: три провідних чеських

курортних міста – Карлові Вари, Маріанські Лазні та Франтішкови _7 Лазні – разом із ще вісьмома містами з семи країн Європи увійшли до транснаційного об’єкта «Великі курортні міста Європи» (Great Spa Towns of Europe). Це визнання підтвердило видатну універсальну цінність курортної культури регіону як явища, що формувалось від XVIII до початку XX ст. і залишається живою традицією сьогодні. Статус ЮНЕСКО суттєво підвищив привабливість чеських курортів для міжнародних туристів та відкрив нові можливості для просування на глобальних ринках.

З точки зору структури пропозиції, чеський ринок лікувально-оздоровчого туризму представлений кількома сегментами. Перший – класичний санаторно-курортний сегмент, орієнтований на медичні показання та тривале лікування під наглядом лікаря. Другий – SPA та wellness-готелі, що пропонують переважно релаксаційні та косметологічні програми без строгих медичних показань. Третій – медичний туризм у вузькому сенсі, пов’язаний з проходженням діагностики, стоматологічного лікування або малих хірургічних втручань у поєднанні з перебуванням на курорті.

Найпопулярнішими регіонами для лікувально-оздоровчого туризму є Карловарський (Karlovy Vary Region), Моравсько-Сілезький, Оломоуцький, Пльзенський та Південноморавський. Карловарський регіон є беззаперечним лідером: на його частку припадає переважна більшість профільних туристів завдяки унікальній концентрації мінеральних джерел та спеціалізованої інфраструктури у Богемському СПА-трикутнику.

Серед основних переваг чеського лікувально-оздоровчого туризму дослідники та галузеві експерти виокремлюють: тривалу традицію курортної медицини і доказову базу ефективності процедур; статус об’єктів ЮНЕСКО, що підвищує престиж і впізнаваність; помірні ціни порівняно з аналогічними курортами Австрії, Швейцарії та Франції; зручну транспортну доступність для туристів з Центральної Європи; та розвинену туристичну інфраструктуру.

Водночас галузь стикається з низкою викликів. Геополітичне зрушення після 2022 р. змусило курорти переглянути ринкове позиціонування. Зростає

конкуренція з боку spa-дестинацій Австрії, Угорщини та Словаччини. Окремою проблемою залишається сезонність попиту: більшість туристів приїжджають навесні та восени, тоді як взимку завантаженість закладів суттєво знижується. Крім того, наукові дослідження відзначають потребу в модернізації частини матеріально-технічної бази курортних закладів для відповідності сучасним медичним стандартам.

За прогнозами, викладеними у Стратегії CzechTourism 2021–2030, попит на лікувально-оздоровчі послуги зростатиме щорічно приблизно на 3%, що обумовлено глобальними мегатрендами – старінням населення Європи, зростанням поінформованості про здоровий спосіб життя та підвищеним інтересом до превентивної медицини. Це створює сприятливі умови для подальшого розвитку сектора і залучення нових сегментів споживачів.

Для систематизації результатів проведеного аналізу та визначення стратегічних орієнтирів розвитку галузі доцільно узагальнити сильні й слабкі сторони, можливості та загрози лікувально-оздоровчого туризму Чехії у формі SWOT-аналізу (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

SWOT-аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму Чехії

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<p>Унікальна природно-ресурсна база – понад 100 задокументованих мінеральних джерел</p> <p>Багатовікова традиція курортної медицини та доказова база ефективності процедур</p> <p>Статус об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Карлові Вари, Маріанські Лазні, Франтішкові Лазні, 2021 р.)</p> <p>Помірні ціни порівняно з курортами Австрії, Швейцарії та Франції</p> <p>Розвинена курортна інфраструктура та зручна транспортна доступність</p>	<p>Виражена сезонність попиту (пік навесні та восени, спад узимку)</p> <p>Потреба в модернізації частини матеріально-технічної бази закладів</p> <p>Просторова концентрація курортів переважно у Західній Богемії</p> <p>Висока вартість окремих лікувальних програм</p> <p>Необхідність переорієнтації ринків збуту після 2022 року</p>
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)

Продовження таблиці 2.3

<p>Зростання глобального попиту на wellness- та SPA-туризм</p> <p>Старіння населення Європи та підвищений інтерес до превентивної медицини</p> <p>Прогнозований щорічний приріст попиту на 3% (Стратегія CzechTourism 2021–2030)</p> <p>Залучення нових ринків – Близького Сходу, Ізраїлю та Азії</p> <p>Розвиток медичного туризму й цифрових сервісів (телемедицина, онлайн-бронювання)</p>	<p>Геополітична нестабільність та її вплив на туристичні потоки</p> <p>Посилення конкуренції з боку курортів Угорщини, Словаччини та Австрії</p> <p>Економічна нестабільність і коливання платоспроможного попиту</p> <p>Можливі зміни у візовій політиці ЄС</p> <p>Зростання операційних витрат курортних закладів</p>
---	---

Джерело: складено автором на основі [34]

2.3. Основні курортні центри та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії

Лікувально-оздоровчий туризм Чехії просторово зосереджений у кількох ключових курортних центрах, кожен з яких має виражену спеціалізацію та ідентичність. Найважливішим з них є Богемський СПА-трикутник – унікальна курортна агломерація у Западній Богемії, що об'єднує три міста: Карлові Вари, Маріанські Лазні та Франтішкові Лазні.

Карлові Вари – найвідоміший і найбільший курорт Чехії, заснований, за переказом, у XIV столітті імператором Карлом IV, на честь якого й названо місто («Карлові купелі»). На території міста функціонує 13 офіційних мінеральних джерел з температурою від 41°C до 72°C. Найвизначнішим є гейзер Врждло, що б'є на висоту до 12 метрів – один з найпотужніших природних гейзерів Центральної Європи. Хімічний склад карловарських вод (натрій, кальцій, магній, залізо, сульфати, гідрокарбонати) зумовлює їхню терапевтичну ефективність передусім при захворюваннях органів травлення, обміну речовин та сечовидільної системи.

Архітектурно-просторовий ансамбль міста з'єднує п'ять колонад вздовж р. Тепла: Млинова (найбільша, псевдоренесанс, 1871–1881), Садова (1880–

1881), Тржніцька, Замкова та Гейзерна. Саме ці споруди стали символом курортної культури та отримали визнання ЮНЕСКО. Медична інфраструктура міста налічує десятки санаторіїв і spa-готелів різних категорій – від компактних пансіонатів до розкішних п'ятизіркових готелів. Серед найвідоміших: Grandhotel Pupp (5*), Imperial (4*), Bristol Palace (4*), Thermal (4*). Кожен заклад пропонує комплекс бальнеологічних процедур, що включає мінеральні ванни, гідромасаж, грязьові обгортання, пиття мінеральних вод, фізіотерапію, масажі та ЛФК.

Маріанські Лазні – друге за значенням курортне місто Чехії і третє у складі Богемського СПА-трикутника за розміром. Місто відоме більш ніж 100 мінеральними джерелами (40 з яких розташовані безпосередньо в місті), переважно вуглекислими і залізистими за хімічним складом, що визначає їхнє застосування при серцево-судинних, урологічних та опорно-рухових захворюваннях. Пам'яткою, що найбільш впізнавано асоціюється з містом, є чавунна колонада у стилі необароко та арт-нуво з танцюючим (Співаючим) фонтаном, де щовечора відбуваються лазерно-музичні шоу.

Маріанські Лазні мають багату традицію прийому видатних гостей – Гете, Шопен, Вагнер, Ібсен, Едуард VII, Ніцше. Другий найстаріший гольф-клуб Європи (1905 р.) і розгалужена мережа пішохідних маршрутів у Слав'ковському лісі роблять місто привабливим для активного відпочинку разом з оздоровленням. Серед провідних spa-закладів – Ensana Nové Lázně Health Spa Hotel (5*), де зберігається легендарна Королівська кабіна, якою користувався Едуард VII.

Франтішкові Лазні – найменше і наймолодше (засноване 1793 р.) місто трикутника, проте з унікальним лікувальним профілем. Місто спеціалізується на гінекологічних, серцево-судинних та опорно-рухових патологіях. 24 з 24 задіяних джерел містять значну концентрацію вуглекислого газу та заліза. Окремою фішкою є торф'яні ванни з торфом, видобутим поблизу 40-тисячнорічних торфових боліт Слав'ковського лісу – один з перших в Європі

центрів пелоїдотерапії. Місто відзначається зразковою класицистичною архітектурою, збереженою у автентичному вигляді.

За межами Богемського СПА-трикутника виокремлюються кілька інших курортних центрів. Тепліце (Teplice) у Устецькому регіоні – одне з найстаріших бальнеологічних міст Центральної Європи зі своїми термальними джерелами. Янські Лазні (Janské Lázně) у Крконоших спеціалізуються на лікуванні захворювань опорно-рухового апарату і реабілітації після інсульту. Лухачовіце (Luhačovice) у Злінському регіоні є провідним курортом Моравії, відомим натрієво-кальцієво-хлоридними водами та лікуванням дихальних захворювань.

Щодо перспектив розвитку, лікувально-оздоровчий туризм Чехії має значний потенціал для зростання з кількох причин. По-перше, статус ЮНЕСКО з 2021 р. продовжує нарощувати впізнаваність та залучати нові категорії туристів – як тих, хто цілеспрямовано шукає бальнеологічне лікування, так і культурних туристів. По-друге, Стратегія CzechTourism 2021–2030 визначає лікувально-оздоровчий туризм як один із пріоритетних продуктів, що підтримуватиметься маркетинговими кампаніями на ключових ринках – Німеччині, Австрії, країнах Близького Сходу та Азії. По-третє, глобальні тенденції зростання wellness-попиту та постпандемічний акцент на здоровому способі життя і превентивній медицині формують стабільне підґрунтя для збільшення туристичного потоку.

Перспективними напрямами розвитку є: модернізація матеріально-технічної бази курортних закладів і впровадження цифрових рішень для персоналізації програм лікування; розширення wellness-пропозиції (поєднання традиційної бальнеології з йогою, медитацією, нутриціологією); розвиток медичного туризму у вузькому сенсі (діагностика, реабілітація, спортивна медицина); просування концепції «здоровий відпочинок цілий рік», що дозволить подолати сезонність.

Висновки до розділу 2

У другому розділі проаналізовано сучасний стан лікувально-оздоровчого туризму в Чехії, охарактеризовано туристичну інфраструктуру країни та основні курортні центри, зокрема Карлові Вари, Маріанські Лазні та Франтішкові Лазні. Також здійснено комплексний аналіз стану та розвитку туристичної галузі Чехії та її лікувально-оздоровчого сегмента. Встановлено, що туристична галузь країни є економічно значущою (2,36% ВВП у 2023 р., 224 000 зайнятих) і завершила відновлення після пандемії. Лікувально-оздоровчий туризм є традиційно сильним напрямом завдяки унікальній природно-ресурсній базі (понад 100 мінеральних джерел), здобутку статусу ЮНЕСКО трічі курортними містами у 2021 р. та довгій курортній традиції. Богемський СПА-трикутник (Карлові Вари – Маріанські Лазні – Франтішкові Лазні) залишається головним центром притягання оздоровчих туристів. Галузь стикається з викликами переорієнтації ринків після 2022 р., проте прогнозовий приріст попиту на 3% щорічно і статус ЮНЕСКО створюють міцне підґрунтя для подальшого розвитку.

За результатами проведеного аналізу здійснено SWOT-аналіз лікувально-оздоровчого туризму Чехії (табл. 2.3), який дозволив систематизувати сильні та слабкі сторони, можливості й загрози розвитку галузі. До сильних сторін віднесено унікальну природно-ресурсну базу, статус ЮНЕСКО та помірні ціни порівняно з конкурентами; до слабких – сезонність попиту, потребу в модернізації частини інфраструктури та необхідність переорієнтації ринків після 2022 р. Ключовими можливостями визначено зростання світового попиту на wellness-послуги, старіння населення Європи та залучення нових ринків, а основними загрозами – геополітичну нестабільність, посилення конкуренції з боку курортів Угорщини, Словаччини й Австрії та зростання операційних витрат.

РОЗДІЛ 3

Розробка та просування лікувально-оздоровчого туру до чехії

3.1. Розробка програми лікувально-оздоровчого туру до Чехії

Розробка лікувально-оздоровчого туру до Чехії ґрунтується на детальному аналізі туристично-рекреаційного потенціалу Богемського СПА-трикутника, виявленому у Розділі 2, а також на вивченні попиту цільової аудиторії та кращих практик ринку. Пропонований тур є комплексним туристичним продуктом, що органічно поєднує культурно-пізнавальний компонент (Прага та курортна архітектура) з оздоровчим ядром (бальнеологічні процедури в санаторіях СПА-трикутника).

Назва туру: «Богемські цілющі джерела» – 12-денний лікувально-оздоровчий тур до Чехії.

Концепція: занурення у традиційну чеську курортну культуру, що отримала визнання ЮНЕСКО, з проходженням медичних процедур під наглядом лікаря у санаторіях Карлових Вар та відвіданням усіх трьох курортних міст Богемського СПА-трикутника.

Цільова аудиторія: дорослі туристи (35–65 років) з середнім і вищим рівнем доходу, які мають потребу або бажання пройти курс бальнеологічного лікування чи оздоровлення; особи з хронічними захворюваннями (травна система, опорно-руховий апарат, серцево-судинна система), які шукають доказові методи лікування; корпоративні групи, зацікавлені в оздоровчих поїздках для співробітників; а також туристи, поєднуючі відпочинок у Празі з оздоровленням.

Термін туру: 12 днів / 11 ночей. Оптимальний сезон: квітень–червень, вересень–жовтень (помірна температура, відсутність піку турпотоків, нижчі ціни на розміщення).

Маршрут туру охоплює Прагу (2 дні), Карлові Вари (7 днів – основне лікувальне ядро), Маріанські Лазні та Франтішкові Лазні (1 день кожне –

ознайомлювально-оздоровчий компонент), з поверненням через Прагу. Загальна схема маршруту представлена у таблиці 3.1.

Виїзд: автостанція «Київ», Київ. Переїзд до Кракова, зранку – авіпереліт до Праги та далі наземним транспортом по курортному трикутнику Чехії.

Таблиця 3.1

Загальна схема маршруту

№	Маршрут	Перевізник / деталі	Тривалість	EUR/ос.	EUR×10	Примітка
1	Київ → Краків	Автобус FlixBus. Відправлення: автостанція «Київі» Маршрут: Київ → Краків (Dworzec Główny)	16 год	30	300	Виїзд о 10:10
2	Краків → Прага	Ryanair Краків Balice (KRK) → Прага Václav Havel (PRG) Рейс ранковий 5:45–6:55	1 год 10 хв	90	900	+ трансфер в Кракові 7 EUR/ос.
3	Прага → Карлові Вари	Трансфер «Prague Airport Transfers». Подача мікроавтобуса на замовлення	2,5 год	34	340	130 км. Бронювання на офіційному сайті компанії.
4	КВ → Маріанські Лазні	Трансфер Карлові Вари → Маріанські Лазні. Подача мікроавтобуса на замовлення	50 хв	12	120	50 км. Трансфер від готелю

Продовження таблиці 3.1

5	Маріанські Лазні → Франтішкові Лазні	Трансфер Маріанські Лазні → Франтішкові Лазні	30 хв	12	120	Вартість трансферу розрахована відповідно до умов перевезення.
6	Франтішкові Лазні → КВ	Зворотній трансфер до санаторію	30 хв	12	120	25 км
7	КВ → Прага	Трансфер – зворотній рейс	2,5 год	34	340	«Prague Airport Transfers».
8	Прага → Краків	Ryanair – зворотній рейс ПРГ → КРК	1 год 10 хв	90	900	Відлітаємо 18:20
9	Краків → Київ	Автобус FlixBus Краків Dworzec Główny → Київ «Київ»	16 год	30	300	Нічний рейс
РАЗОМ транспорт:				325 EUR	3250 EUR	

Джерело: розроблено автором

Усі ціни на транспорт орієнтовні (квітень 2026). Авіаквитки рекомендується бронювати за 6–8 тижнів через Skyscanner, Kiwi.com або офіційні сайти Ryaner. Автобуси – через FlixBus.ua.

Медична програма

Лікувальна програма в санаторії Карлових Вар розрахована на 7 днів і включає: первинну консультацію лікаря-курортолога з оцінкою стану здоров'я та призначенням індивідуальної програми; щоденний курс питної кури (2–3 рази на день, різні джерела відповідно до показань); 2 лікувальних процедури щодня (за вибором з переліку: мінеральна ванна, грязьове обгортання, гідромасаж, підводний масаж, фізіотерапія, лазеротерапія, ЛФК); повторну

консультацію лікаря на 4-й день з коригуванням програми; завершальну консультацію з видачею медичного висновку і рекомендацій для продовження лікування вдома. Загальна кількість процедур: 14 (2 на добу × 7 днів). Доповнюється щоденною прогулянкою вздовж колонад (6–8 км/день) як елементом кінезотерапії та терренкуру – оздоровчого маршруту, традиційного для чеських курортів. Окремим компонентом є відвідування Маріанських Лазнів та Франтішкових Лазнів на 6–7-й дні. У Маріанських Лазнях туристи проходять сеанс СПА в готелі та дегустацію різних джерел; у Франтішкових Лазнях – унікальну процедуру торф'яних ванн (пелоїдотерапія) та відвідування ключів усіх 24 діючих джерел.

Культурна складова туру включає: дводенну програму у Празі (Пражський Град, Карлів міст, Вишеград, Єврейський квартал, Старе місто); оглядову прогулянку Карловими Варами з гідом (колонади, парки Двожака, фунікулер на гору Діана, завод Бехеровки); виїзну екскурсію до середньовічного замку Локет поблизу Карлових Вар; дегустацію традиційних чеських страв і напоїв (Бехеровка, курортні вафлі, чеське пиво); відвідування Природного заповідника SOOS у Франтішкових Лазнях.

3.2. Маршрут туристичної подорожі та розрахунок вартості лікувально-оздоровчого туру

Логістика туру побудована з урахуванням зручності транспортного сполучення між ключовими точками маршруту. Основним видом транспорту під час воєнного стану є стикувальні рейси, тому що авіасполучення в Україні наразі немає (можливі стикувальні рейси через Варшаву, Відень або Амстердам, тривалість 3–5 годин залежно від маршруту). Для переміщення всередині Чехії використовується приватний трансфер (Прага – Карлові Вари: 130 км, 2,5 год; Карлові Вари – Маріанські Лазні: 50 км, 50 хв; Маріанські Лазні – Франтішкові Лазні: 25 км, 30 хв).

Розміщення передбачено у закладах різних категорій відповідно до характеру кожного етапу: у Празі – стандартний готель категорії 3* у центральному районі міста; в Карлових Варах – спеціалізований санаторій категорії 4* з власним бальнеологічним центром Bristol Palace , що включає НВ (сніданок + вечеря); у Маріанських Лазнях та Франтішкових Лазнях – курортний готель або пансіонат з НВ. Харчування: сніданок і вечеря включені (НВ) у всіх засобах розміщення окрім готелю в Празі там включений сніданок. Обіди надаються самостійно: на території курортів діє широка мережа ресторанів, кафе і кондитерських з традиційною чеською кухнею. У вартість туру включено один прощальний обід у традиційному чеському ресторані в Празі. Розрахунок вартості туру здійснено на одну особу (індивідуальний тур або за умови розміщення у двомісному номері). При груповому замовленні (від 10 осіб) можливе зниження ціни на 10–15% завдяки груповим знижкам від готелів і перевізника.

Таблиця 3.2

Розміщення під час туру

Місто / Ночей	Готель	Адреса	Тип номера	EUR/ніч (2-місний)	Ночей	Сума EUR/ос.
ПРАГА 2 ночі	Hotel Theatrino *** Booking: 8.3/10 Включений сніданок (ВВ)	Vořbojova 53, Жижков, Прага 3 (3 зупинки трамваєм до центру)	Twin/Doubl e	75	2	75
КАРЛОВІ ВАРИ 8 ночей	Sanatorium Bristol Palace **** Booking: 8.7/10 Власний бальнеоцентр, НВ	Sadová 19, Карлові Вари (300 м до Млинової колонади)	Twin Standard	140	8	560
МАРІАНСЬКІ ЛАЗНІ 1 ніч	Hotel Hvězda – Lázeňský dům **** Booking: 8.9/10 Прямий доступ до SPA, НВ	Anglická 5, Маріанські Лазні (50 м до Співучого фонтану)	Twin	100	1	50

Продовження таблиці 3.2

ФРАНТИШКОВІ ЛАЗНІ 1 ніч	Spa Hotel Metropol *** Booking: 8.2/10 Горф'яні ванни в готелі, НВ	Jiráskova 18, Франтишкові Лазні (Центр курорту, 5 хв до джерел)	Twin	80	1	40
РАЗОМ проживання (на 1 особу, 12 ночей):					12	725 EUR

Джерело: складено автором за даними Booking.com

Таблиця 3.3

Програма авторського туру «Богемські цілющі джерела»

Час	Подія	Локація/деталі
1-й день		
9:40 – 10:10	Збір групи біля автобусу.	Автобус FlixBus, автостанція «Київ».
10:10 – 2:15 (2го дня)	Переїзд з Києва до Кракова.	
2-й день		
2:15 – 2:40	Прибуття до Кракова та переїзд в аеропорт.	Залізничний вокзал Dworzec Główny. Трансфер Krakow Connect.
2:40 – 5:45	Прибуття, реєстрація на рейс Краків-Прага.	Аеропорт Kraków Balice Літак Ryanair.
5:45 – 6:55	Прибуття до Праги.	Аеропорт Václav Havel.
8:00 – 8:40	Трансфер до готелю.	Prague Airport Transfers. Hotel Theatrino 4* (BB)
8:40 – 9:30	Сніданок	Hotel Theatrino 4*
9:30 – 10:30	Заселення в готель.	Hotel Theatrino 4*
10:30 – 12:30	Вільний час.	
12:30 – 16:30	Самостійний обід/вільний час.	Porke, Tapas & Restaurant.
16:30 – 18:30	Вечірня оглядова прогулянка Старим містом.	Вацлавська площа, Порохова вежа, Астрономічний годинник.
18:30	Самостійна вечеря та повернення до готелю.	Ресторан Pivnice u Járy.
3-й день		
8:30 – 9:30	Сніданок.	Hotel Theatrino 4*
9:30 – 14:00	Екскурсія.	Пражський Град (Собор Св. Віта), Карлів міст, Малостранська площа, Вишеград.
14:00 – 17:00	Вільний час/самостійний обід.	Lavička - Zahradní Restaurace
17:00 – 18:30	Збір групи в холі готелю та вечірня прогулянка.	Єврейський квартал.

Продовження таблиці 3.3

18:30	Вільний час/самостійна вечеря.	Ресторан Pivnice u Járy.
4-й день		
8:30 – 9:30	Сніданок.	Hotel Theatrino 4*
9:30 – 10:00	Виселення з готелю.	Hotel Theatrino 4*
10:00 – 12:30	Трансфер до Карлових Вар.	Prague Airport Transfers.
12:30 – 13:30	Прибуття та заселення в готель.	Sanatorium Bristol Palace 4*(НВ).
13:30 – 15:00	Вільний час/самостійний обід.	Restaurant Romance.
15:00 – 16:30	Первинна консультація лікаря-курортолога.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
16:30 – 17:00	Перша процедура: мінеральна ванна.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
17:00 – 19:00	Вільний час.	
19:00 – 20:30	Вечеря.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
20:00	Вечірня прогулянка. Повернення до готелю.	Млиновою колодою.
5-й та 6-й день		
8:00 – 9:00	Сніданок.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
9:00 – 11:30	Ранковий курс: питна кура (2–3 джерела, кружка карловарська)	У Млиновій колонаді.
11:30 – 13:00	Перша процедура: грязьове обгортання або гідромасаж.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
13:00 – 15:00	Самостійний обід/вільний час.	Ресторан «Tusculum»
15:00 – 16:30	Процедура 2: мінеральна ванна або ЛФК	Sanatorium Bristol Palace 4*.
16:30 – 19:00	Кінезотерапія: оздоровча прогулянка терренкуром (6–8 км)	Sanatorium Bristol Palace 4*.
19:00	Вечеря/вільний час.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
7-й день		
8:00 – 9:30	Сніданок.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
9:30 – 11:00	Трансфер до Маріанських лазнів.	
11:00 – 11:30	Прибуття, заселення в готель.	Hotel Hvězda 4* (НВ).
11:30 – 12:30	Огляд Співучого фонтану.	
12:30 – 14:00	Прогулянка.	Чавунною колонадою.
14:00 – 15:30	Вільний час/самостійний обід.	Fuente restaurant
15:30 – 16:30	Сеанс у SPA в готелі.	Hotel Hvězda 4*
16:30 – 19:00	Дегустація різних джерел.	Колонада Максима Горького.
19:00 – 20:00	Вечеря/вільний час.	Hotel Hvězda 4*
8-й день		

Продовження таблиці 3.3

8:00 – 9:30	Сніданок.	Hotel Hvězda 4*
9:30 – 11:00	Трансфер до Франтішкових Лазнів, заселення в готель.	Spa Hotel Metropol 3*
11:00 – 12:00	Питна кура: всі 24 діючі джерела.	Колониadi та мінеральні джерела Františkovy Lázně.
12:00 – 14:00	Унікальна процедура: торф'яна ванна (пелоїдотерапія).	Spa Hotel Metropol 3*
14:00 – 15:00	Самостійний обід	Restaurace u Modrého Slona.
15:00 – 16:00	Прогулянка парком.	«Франтішкові сади».
16:00 – 19:00	Відвідування Природнього заповідника.	Природній заповідник SOOS.
19:00	Вечеря/вільний час.	Spa Hotel Metropol 3*
9-й день		
8:00 – 10:00	Сніданок та виселення з готелю.	Spa Hotel Metropol 3*
10:00 – 11:30	Повернення трансфером до Карлових Вар.	Sanatorium Bristol Palace 4*(НВ).
11:30 – 12:30	Завершальні процедури.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
12:30 – 14:00	Самостійний обід	Restaurace Tusculum.
14:00 – 17:00	Оглядова екскурсія містом із гідом.	Замок Локет, парк Дворжака, фунікулер на гору Діана, завод «Бехеровки».
17:00 – 18:00	Дегустація «Бехеровки» + курортні вафлі.	Завод «Бехеровки».
18:00 – 19:30	Шопінг: порцеляна, кришталь.	
19:30	Вечеря/вільний час.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
10-й та 11-й день		
8:00 – 9:00	Сніданок.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
9:00 – 11:30	Продовження лікувального курсу. Повторна консультація лікаря (10 день)	Sanatorium Bristol Palace 4*.
11:30 – 13:30	Процедура 1. Грязьове обгортання або гідромасаж	Sanatorium Bristol Palace 4*.
13:30 – 15:00	Самостійний обід.	Restaurant Savoy Westend.
15:00 – 16:30	Процедура 2. Мінеральна ванна або ЛФК	Sanatorium Bristol Palace 4*.
16:30 – 19:00	Терренкур або SPA.	
19:00 – 20:00	Вечеря.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
20:00	Завершальна консультація з видачею медичного висновку + рекомендації на дім (11 день).	
12-й день		

Продовження таблиці 3.3

8:00 – 10:00	Сніданок та виселення з готелю.	Sanatorium Bristol Palace 4*.
10:00 – 12:30	Трансфер до Праги.	Prague Airport Transfers
12:30 – 13:00	Прибуття до ресторану в Празі.	U Fleků.
13:00 – 15:30	Прощальний обід у ресторані.	U Fleků.
15:30 – 16:30	Трансфер до аеропорту.	Prague Airport Transfers.
16:30 – 18:20	Реєстрація на рейс Прага → Краків.	Аеропорт Václav Havel.
18:20 – 19:40	Виліт.	
19:40 – 20:30	Прибуття.	Аеропорт Kraków Balice.
20:30 – 21:00	Трансфер до автовокзалу.	Залізничний вокзал Dworzec Główny.
21:00 – 13:30 (2го дня)	Посадка на нічний автобус до Києва.	Автобус FlixBus.
13:30	Прибуття до Києва.	Автостанція «Київ».

Джерело: розроблено автором

День 1. Виїзд з Києва

Початок подорожі – збір групи біля автобусу FlixBus на автостанції «Київ» о 9:40. О 10:10 ми вирушаємо в дорогу – попереду переїзд до Кракова через Польщу. Вмошуйтеся зручніше: вперед – Центральна Європа!

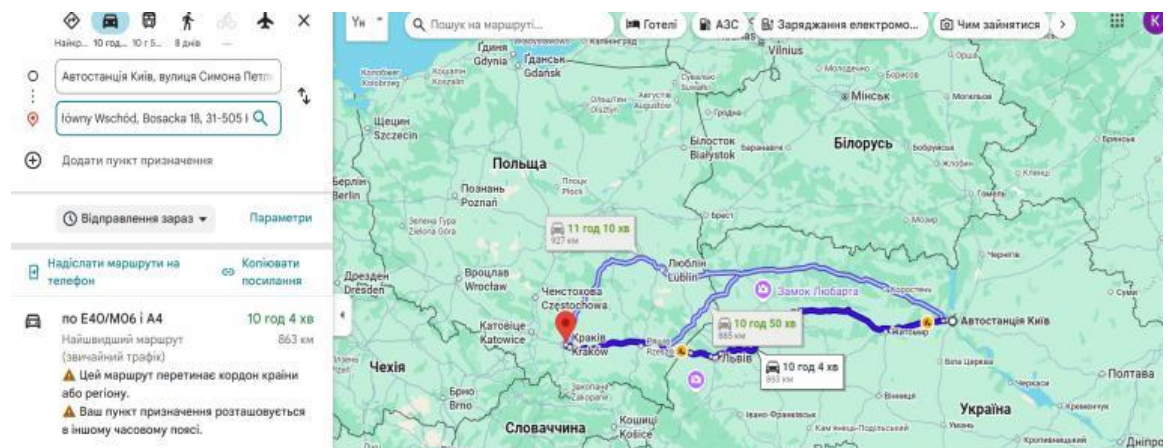

Рис. 3.1 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

День 2. Краків → Прага. Прибуття до столиці Чехії

Вночі, близько 2:15, автобус прибуває до центрального залізничного вокзалу Кракова – Dworzec Główny. Трансфер сервісом Krakow Connect

доставить нас до аеропорту Краків Баліце, де о 5:45 вилітаємо рейсом Ryanair до Праги.

О 6:55 – приземлення в аеропорту імені Вацлава Гавела. Трансфер до готелю Prague Airport Transfers та заселення в затишний Hotel Theatrino 4* у серці міста.

Після сніданку та відпочинку – вільний час, щоб відійти від дороги і відчути атмосферу Праги. Самостій обід в ресторані Porke, Tapas & Restaurant та ввечері – перша оглядова прогулянка Старим містом: Вацлавська площа – широкий бульвар, що з'єднує Старе і Нове місто, символ чеської незалежності; середньовічна Порохова вежа – колишні міські ворота XV ст.; та знаменитий Астрономічний годинник на Ратуші (Орлой), що з 1410 року щогодини відраховує хід небесних тіл і влаштовує маленьке «шоу» з фігурками апостолів. Вечеря – самостійно в ресторані Pivnice u Járy.

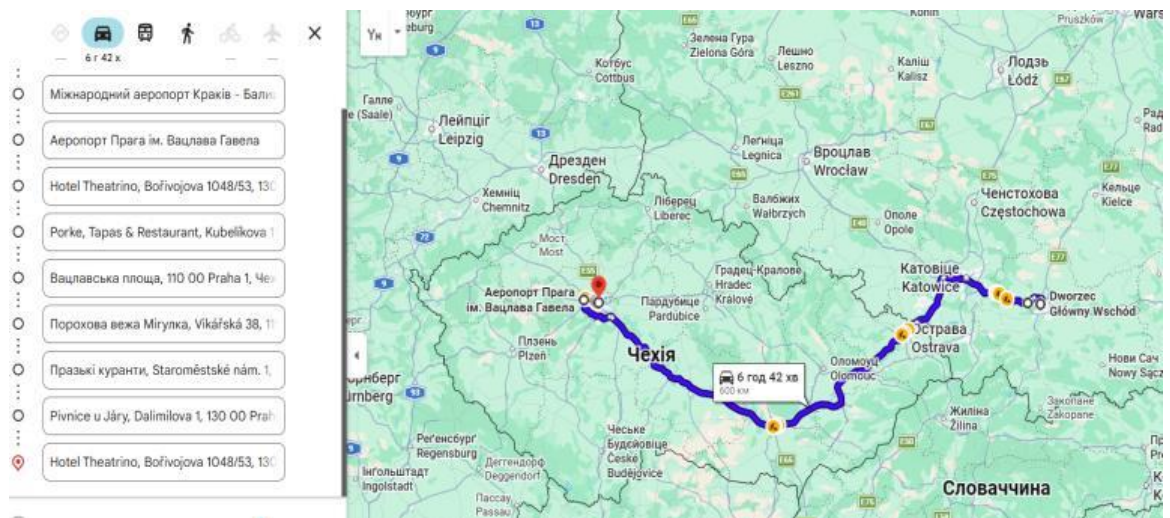

Рис. 3.2 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

День 3. Серце Праги: Град, Карлів міст, Вишеград

Після сніданку – повноцінна екскурсія містом. Маршрут проходить через найвизначніші пам'ятки:

Пражський Град – найбільший замковий комплекс у світі, резиденція чеських королів і президентів. У його серці – готичний Собор Святого Віта

(будівництво тривало понад 600 років), де зберігаються корона Святого Вацлава і моці покровителя Чехії.

Карлів міст – знаменитий середньовічний міст XIV ст. через Влтаву, прикрашений 30 бароковими скульптурами святих. Краєвиди звідси – одні з найбільш фотографованих у Європі.

Малостранська площа – барокове серце «Малої Сторони», де кав'ярні та особняки дихають XVII–XVIII ст.

Вишеград – стародавня фортеця на скелі над Влтавою, звідки, за легендою, починалася чеська держава.

Після обіду в ресторані Lavička - Zahradní Restaurace – прогулянка Єврейським кварталом (Йозефовом): збережена частина колишнього гетто зі старовинними синагогами і Старим єврейським цвинтарем, де надгробки стоять у 12 шарів. Далі вечера в ресторані Pivnice u Járy та вільний час.

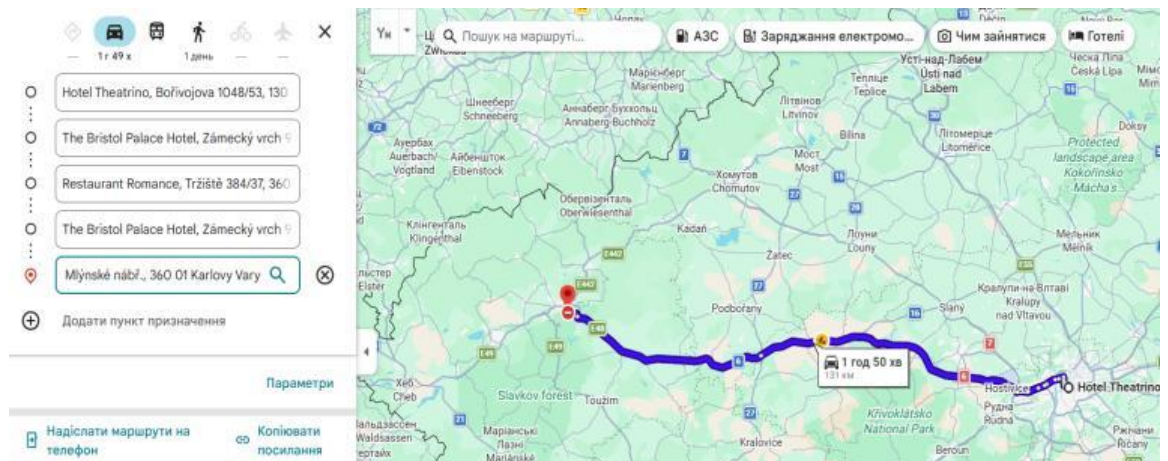

Рис. 3.3 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

День 4. Переїзд до Карлових Вар. Початок лікувального курсу

Вранці – виселення з готелю і трансфер до знаменитого курорту Карлові Вари (2,5 год дороги). Місто розташоване в долині трьох річок і відоме своїми гарячими мінеральними джерелами – їх тут налічується понад 80, а температура деяких сягає $+73^{\circ}\text{C}$.

Заселення в Sanatorium Bristol Palace 4* (харчування НВ – сніданок і вечеря). Після обіду в Restaurant Romance вас чекає перша консультація

лікаря-курортолога та початкова оздоровча процедура: мінеральна ванна. Ввечері – прогулянка вздовж Млинової колонади з її витонченою неоренесансною аркадою.

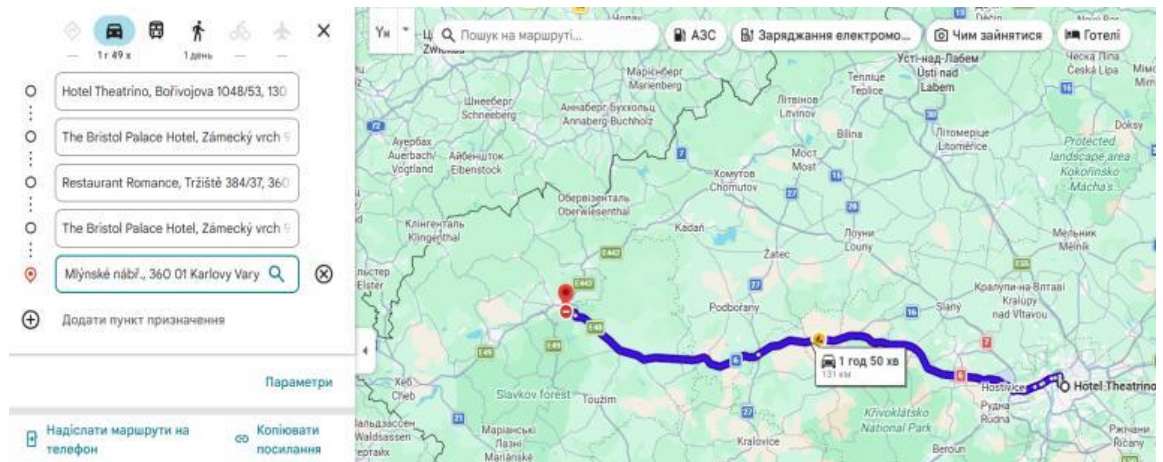

Рис. 3.4 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

Дні 5–6. Карлові Вари. Занурення в курортний ритм

Ці два дні цілком присвячені оздоровленню за класичною карловарською схемою. Ранок починається з питної кури – повільної прогулянки між 2–3 джерелами з традиційною фарфоровою кухлем-«карловаркою» в руках. Мінеральна вода тут п'ється маленькими ковтками – так вона краще засвоюється та нормалізує роботу шлунково-кишкового тракту.

Вдень – лікувальні процедури: грязьове обгортання або гідромасаж, потім мінеральна ванна або лікувальна фізкультура. Завершує день терренкур – оздоровча прогулянка спеціальними маршрутами в горах (6–8 км): це карловарська традиція, що поєднує помірне фізичне навантаження з чистим гірським повітрям.

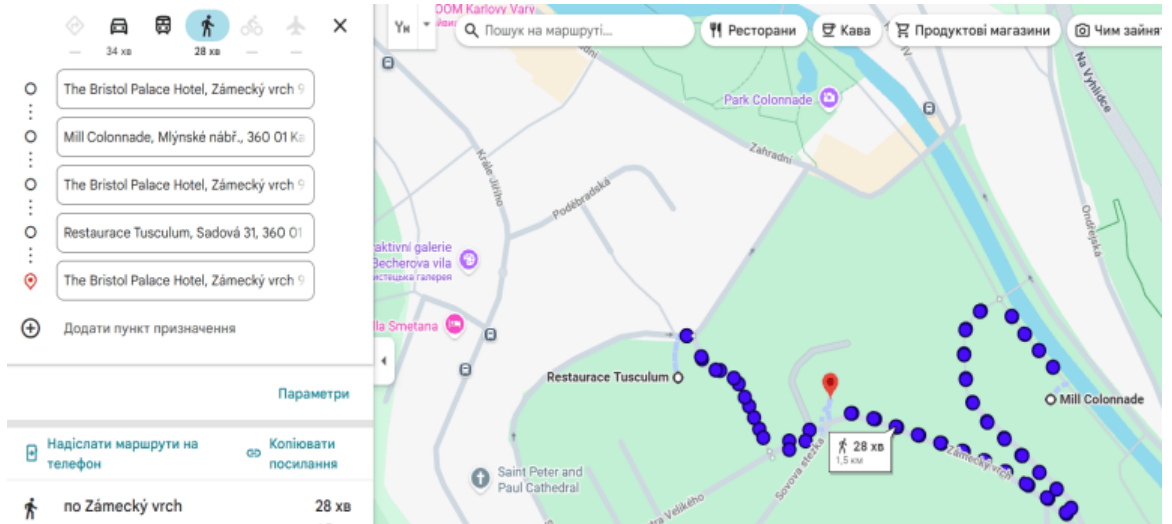

Рис. 3.5 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

День 7. Маріанські Лазні – срібний курорт Богемії

Трансфер до Маріанських Лазнів – елегантного курортного міста в оточенні лісів. Сюди приїжджали Гете, Шопен, Едуард VII і Кафка.

Головна визначна пам'ятка – Співучий фонтан: кожну годину він «виконує» музичні твори під супровід водяних струменів і кольорового підсвічування. Прогулянка Чавунною колонадою – витвором чеського зодчества, де зосереджені основні джерела. Завершення дня – сеанс у SPA в готелі та дегустація джерел в Колонадою Максима Горького.

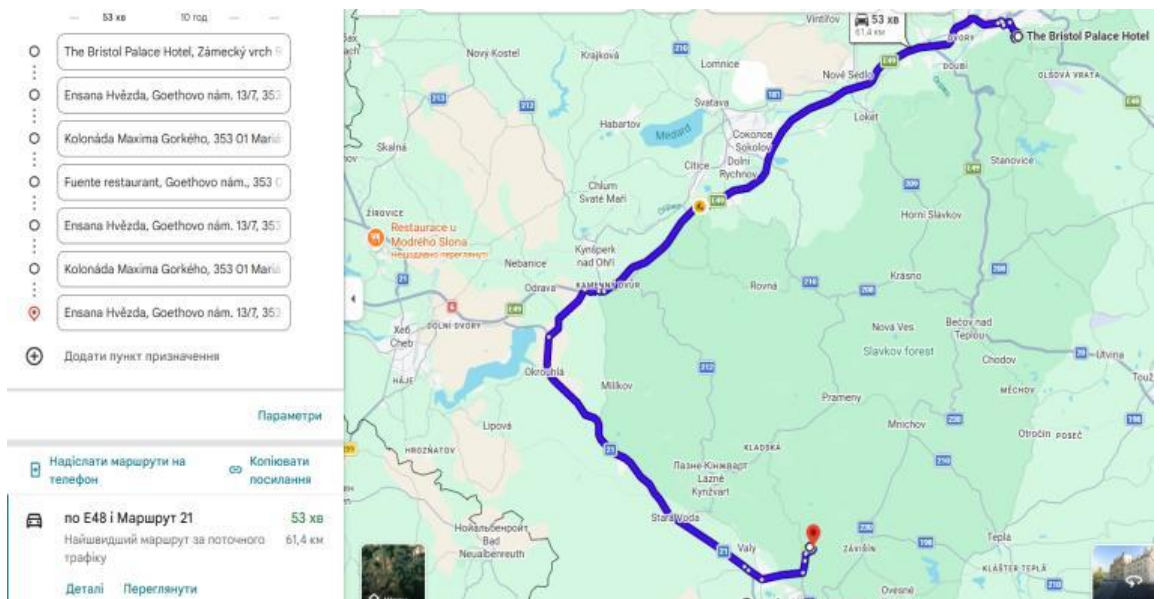

Рис. 3.6 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

День 8. Франтішкові Лазні – найзахідніший курорт Чехії

Переїзд до Франтішкових Лазнів – маленького ідилічного містечка в стилі ампір, заснованого 1793 року. Тут діють 24 мінеральні джерела, і всі – різні за складом.

Особлива процедура дня – торф'яна ванна (пелоїдотерапія): натуральний торф, насичений мінералами та органічними кислотами, обволікає тіло і глибоко прогріває суглоби – одна з найефективніших процедур при захворюваннях опорно-рухового апарату. Після обіду – прогулянка парком і відвідування Природного заповідника SOOS – дивовижного місця територією 221 га, на власні очі ми побачимо мофети (грязові вулкани), мінеральні джерела, павільйони та музеї.

Рис. 3.7 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

День 9. Повернення до Карлових Вар. Екскурсія та «Бехерівка»

Ранковий трансфер назад до Карлових Вар, завершальні процедури. Після обіду – оглядова екскурсія з гідом: середньовічний замок Локет на скелі над річкою Огрже (де Гете освідчився коханій), парк Дворжака, підйом на фунікулері на гору Діана з панорамою всього курорту.

Кульмінація – відвідування заводу «Бехеровки» з дегустацією знаменитого карловарського лікеру на основі 20 трав і коренів, рецепт якого вже понад 200 років зберігається у суворій таємниці. На завершення – традиційні курортні вафлі та шопінг: порцеляна і богемський криштал.

Рис. 3.8 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

Дні 10–11. Карлові Вари. Завершення лікувального курсу

Продовження процедур за тим самим ритмом: зранку – питна кура, вдень – грязьове обгортання або гідромасаж і мінеральна ванна, ввечері – терренкур або SPA. На 10-й день – повторна консультація лікаря, на 11-й – завершальна консультація з видачею медичного висновку та персональних рекомендацій для підтримання здоров'я вдома.

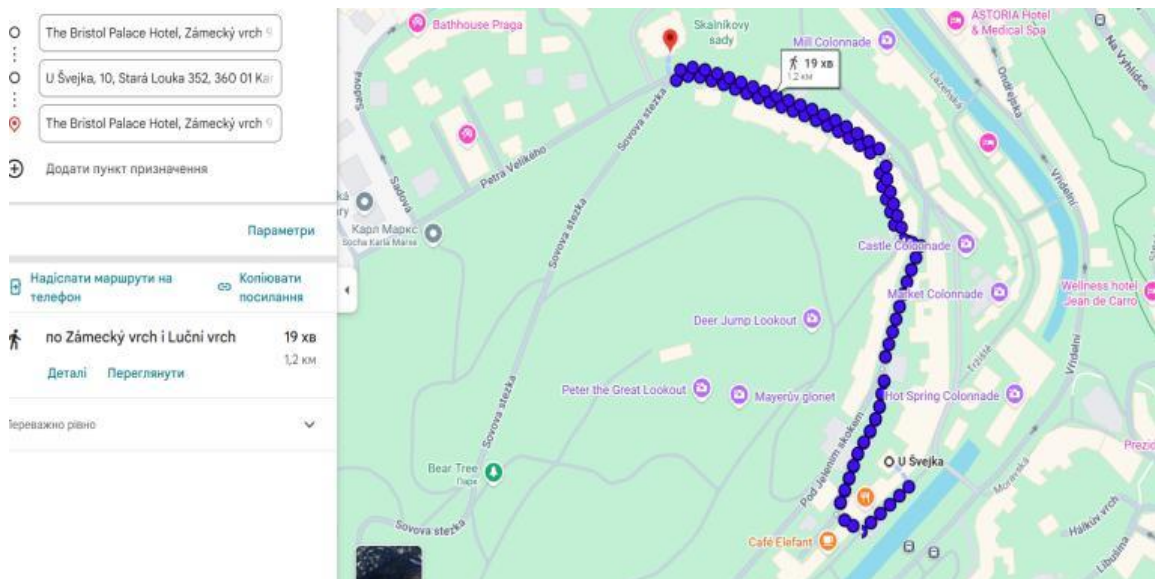

Рис. 3.9 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

День 12. Повернення додому

Після сніданку – виселення та трансфер до Праги. Прощальний обід у легендарному ресторані U Fleků – пивоварні, що варить пиво з 1499 року.

Потім – трансфер до аеропорту, рейс Прага–Краків, нічний автобус FlixBus – і наступного дня о 13:30 група повертається до Києва.

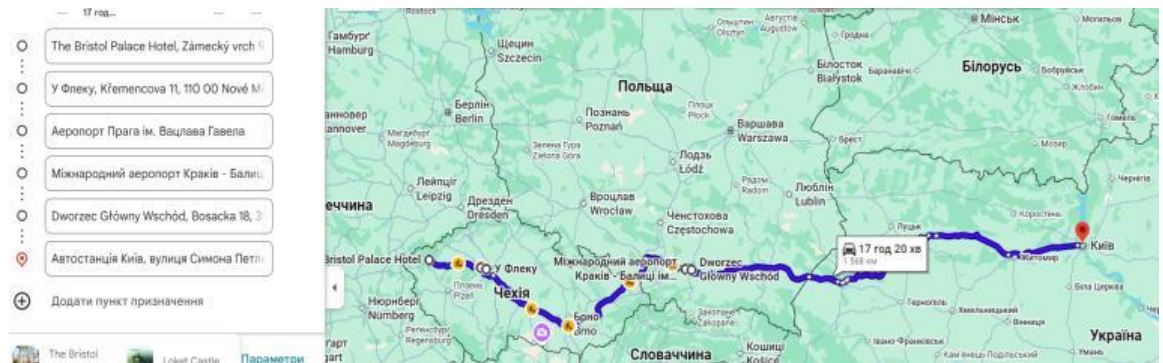

Рис. 3.10 – Схема маршруту

Джерело: розроблено автором за допомогою Google Maps

Таблиця 3.4

Розрахунок собівартості авторського туру

Категорія витрат	Вартість з особи, євро	Вартість з групи (10 осіб), євро
Транспорт		
Автобус Київ → Краків (FlixBus)	30	300
Трансфер Краків: вокзал → аеропорт	7	70
Авіаквиток Краків ↔ Прага (Ryanair)	180	1800
Трансфер: аеропорт → готель	8	80
Трансфер Прага ↔ Карлові Вари	34	340
Трансфер Карлові Вари → Маріанські лазні	12	120
Трансфер Маріанські Лазні → Франтішкові Лазні	12	120
Трансфер Франтішкові Лазні → Карлові Вари	12	120
Автобус Краків → Київ (FlixBus)	30	300
Разом транспорт:	325	3250
Проживання (на 1 особу у 2-місному номері)		
Hotel Theatrino 3*, Прага (з ВВ)	150	1500
Bristol Palace 4*, Карлові Вари (з НВ)	560	5600

Продовження таблиці 3.4

Hotel Hvězda 4*, Маріанські Лазні (з НВ)	50	500
Spa Hotel Metropol 3*, Франтішкові Лазні (з НВ)	40	400
Разом проживання:	800	8000
Медична програма		
Первинна консультація лікаря-курортолога	40	400
Лікувальні процедури (14 шт × 20 EUR)	280	2800
Повторна консультація + коригування програми	25	250
Завершальна консультація + медичний висновок	30	300
SPA-сеанс у Маріанських Лазнях (Nové Lázně)	35	350
Торф'яна ванна у Франтішкових Лазнях	25	25
Разом медична програма:	435	4350
Експерсії та розваги		
Оглядова екскурсія Прагою (груповий гід)	20	200
Трамвай/метро у Празі (картка на 2 дні)	7	70
Екскурсія в Карлових Варах із гідом + замок Локет	25	250
Фунікулер на гору Діана	5	50
Дегустація «Бехеровки»	12	120
Заповідник у Франтішкових Лазнях	8	80
Прощальний обід у Празі (U Fleků)	20	200
Разом експерсії:	97	970
Інше		
Медичне страхування (12 днів × 2 EUR)	24	240
Послуги супровідного гід-менеджера (на групу, частка)	30	300
Непередбачені витрати / резерв 5%	83	830
Разом інше:	137	1370

Обіди та 2 дні вечерь не включені – середній обід у Чехії коштує 10–15 EUR/особа. На 12 днів закладіть ще ~150 EUR особистих витрат на харчування.

Джерело: розроблено автором

Загальна собівартість авторського туру на одну особу за 12 днів становить 1794 євро, а на групу з 10 осіб – 17940 євро.. Вартість туру включає в себе надбавку туроператора 15% від собівартості туру. Розраховується таким чином: $1794/100*15 = 269$ євро за 1 особу, а на групу з 10 осіб – 2691 євро. Таким чином загальна вартість туру на 1 особу складає: 2063 євро, а на групу з 10 осіб – 20631 євро.

В національній валюті на момент розрахунку вартість туру складає: 105 218 грн, а на групу з 10 осіб – 1 052 181 грн.

Курс євро на момент розрахунку : 1 євро = 51 грн

Таблиця 3.5

Порівняння вартості туру на одну особу та групу 10 осіб

При груповому замовленні від 10 осіб готелі та перевізники надають знижку 10–15%. Нижче наведено розрахунок зі знижкою 12% на транспорт і проживання.

Показник	1 особа (базова)	Група 10 ос.	Група 10 ос. зі знижкою 12%	Різниця
Транспорт	325 EUR	3250 EUR	2 860 EUR	– 390 EUR
Проживання	800 EUR	8 000 EUR	7 040 EUR	– 960 EUR
Медична програма	435 EUR	4 350 EUR	4 350 EUR	0
Експерсії + інше	234 EUR	2 340 EUR	2 340 EUR	0
СОБІВАРТІСТЬ	1 794 EUR	17 940 EUR	16590 EUR	– 1350 EUR
Надбавка 15%	269 EUR	2 690 EUR	2 489 EUR	
ЦІНА ПРОДАЖУ	2 063 EUR	20 631 EUR	19 079 EUR	– 1 552 EUR
В перерахунку в гривні (51 грн/EUR)	105 218 грн	1 052 181 грн	973 029 грн	

Джерело: розроблено автором

Що входить у вартість:

- Транспорт: автобус Київ↔Краків + авіаквитки Краків↔Прага + всі переїзди між курортами
- Проживання: 12 ночей у готелях 3–4* з НВ (сніданок + вечеря) та ВВ (сніданок)
- Медична програма: 3 консультації лікаря + 14 процедур + медичний висновок
- Екскурсії: Прага, Карлові Вари, замок Локет, завод Бехеровки, Маріанські та Франтішкові Лазні
- Страхування: медичний поліс на весь термін
- Послуги супровідного менеджера

Не входить у вартість:

- Обіди/2 дні вечері (10–15 EUR/день × 12 днів = 140–175 EUR)
- Особисті витрати (шопінг, курортні вафлі, кришталь, кава)
- ETIAS (авторизація для в'їзду в Шенген, 7 EUR – оформлюється онлайн самостійно)
- Додаткові медичні послуги (опціонально: УЗД, ЕКГ, аналізи – від 80 EUR)

Розроблено: 2026 р. · Курс EUR/грн: 51 · Дані актуальні для сезону квітень–жовтень 2026

Усі ціни наведено в євро за курсом на квітень 2026 р.; вартість авіаперельоту є орієнтовною і залежить від сезону та наявності місць; медичні процедури включені у вартість відповідно до базового пакету санаторію.

Додаткові послуги, що можуть бути включені опціонально (не входять у базову вартість): розширена медична програма (+5 процедур, +150 EUR); тест-обстеження (УЗД, ЕКГ, лабораторні аналізи, +80–120 EUR); відвідування термального комплексу у Франтішкових Лазнях – Aquaforum (+25 EUR); масаж-релакс (1 год., +50 EUR); фотосесія на тлі колонад (+60 EUR).

3.3. Оцінка економічної ефективності та перспективи просування туру

Для оцінки економічної ефективності запропонованого туристичного продукту визначимо основні фінансові показники. Ціна продажу одного туру (1 особа) складає 2063 EUR. Собівартість туру на 1 особу – 1794 EUR.

Прибуток з реалізації одного туру – 269 EUR.

При плановому обсязі реалізації 60 турів на рік (5 групових виїздів по 12 осіб або рівнозначна кількість індивідуальних замовлень) річний виторг туроператора складе: $60 \times 2\,063 = 123\,780$ EUR, або близько 6,3 млн грн. Прибуток до сплати податків – $60 \times 269 = 16\,140$ EUR (~823 140 грн). Чистий прибуток (після оподаткування 18%) становитиме приблизно 13 235 EUR.

Слід зазначити, що вказані показники є консервативними: при зростанні попиту та нарощуванні реалізації до 100+ турів на рік рентабельність суттєво зростатиме завдяки ефекту масштабу (нижчі операційні витрати, кращі групові знижки від партнерів). Термін окупності маркетингових інвестицій у просування туру (орієнтовно 3 000–5 000 EUR) – від 3 до 6 місяців.

Ефективне просування лікувально-оздоровчого туру потребує багатоканальної маркетингової стратегії, орієнтованої на специфічні потреби цільової аудиторії. Нижче представлено основні канали та інструменти просування.

Цифровий маркетинг є найпріоритетнішим каналом. Він включає SEO-оптимізоване наповнення сайту туроператора з детальним описом туру, фотографіями колонад, санаторіїв та процедур; таргетовану рекламу в соціальних мережах (Facebook, Instagram) з геотаргетингом на потенційних клієнтів 35–65 років у великих містах України; контент-маркетинг: відеоогляди та пости у форматі «день на курорті», свідчення туристів-клієнтів; рекламні публікації в медичних і wellness-блогах та на туристичних порталах.

Партнерство з медичними установами є унікальним і ефективним каналом для даного сегмента. Лікарі-терапевти, кардіологи, гастроентерологи та неврологи можуть направляти пацієнтів на бальнеологічне лікування, що забезпечує стабільний потік мотивованих клієнтів. Укладення угод з приватними клініками та медичними центрами про направлення пацієнтів (з агентською винагородою) є перспективним B2B-напрямом.

Корпоративні продажі – ще один важливий канал. Корпоративні клієнти (середній і великий бізнес) все частіше включають оздоровчі тури до програм

корпоративного добробуту (corporate wellness) для своїх співробітників. Тур може позиціонуватися як корпоративний подарунок або елемент соціального пакету.

Участь у туристичних виставках (UITM Київ, ITF Словачія тур тощо) та лікувально-оздоровчих форумах забезпечує B2B-контакти з агентствами-партнерами та підвищує впізнаваність продукту. Важливою є також взаємодія з чеськими партнерами – CzechTourism, регіональними туристичними офісами Карловарського краю – для отримання актуальних маркетингових матеріалів та підтримки.

Лояльність та повторні продажі: оскільки цільова аудиторія туру, як правило, потребує регулярного (щорічного) проходження курортного лікування, програма лояльності (знижка 10% для клієнтів, що їдуть повторно) є ефективним інструментом утримання клієнтів і генерування стабільного доходу.

Серед ключових ризиків реалізації туру слід виокремити: валютний ризик (коливання курсу EUR/UAN) – мінімізується фіксацією ціни на момент бронювання та хеджуванням; ризик зниження попиту внаслідок зовнішньополітичних факторів – диверсифікація ринків збуту і гнучка цінова політика; ризик зниження якості послуг партнерів (санаторій, авіаперевізник) – ретельний відбір постачальників, укладення договорів з гарантіями якості і штрафними санкціями; ризик скасування через форс-мажор – страхування туристів від невиїзду і включення відповідних пунктів до договору.

Продукт має значний потенціал для розширення і масштабування. Серед перспективних напрямів: розробка тематичних варіацій (тур для серцево-судинної реабілітації, тур для покращення травлення, SPA-тур для пар, дитячо-сімейний оздоровчий тур); розширення маршруту за рахунок включення Тепліце або Лухачовіце для більш тривалих (14–21 денних) програм; розробка зимового варіанту туру з акцентом на гірські прогулянки і термальний відпочинок у закритих басейнах. Підтримка з боку ЮНЕСКО-статусу та зростаючий глобальний попит на wellness-туризм забезпечують

міцне фундаментальне підґрунтя для довгострокового успіху туристичного продукту.

Важливим елементом організації лікувально-оздоровчого туру є дотримання туристичних формальностей, що забезпечують безпеку, комфорт та правову захищеність туристів протягом усієї подорожі. Туристичні формальності охоплюють широке коло питань – від оформлення необхідних документів до дотримання санітарних та медичних вимог країни перебування.

Паспортні формальності є базовою умовою міжнародної подорожі. Для в'їзду до Чехії громадянам України необхідний дійсний закордонний паспорт (біометричний) зі строком дії не менше трьох місяців після планованої дати виїзду з Шенгенської зони. Паспорт повинен містити щонайменше дві порожні сторінки для проставлення штампів. Рекомендується також мати при собі копії основних документів (паспорт, страховий поліс, бронювання) в електронному та паперовому вигляді на випадок їх втрати або пошкодження.

Візові формальності для громадян України, що подорожують до Чехії з метою лікувально-оздоровчого туризму, передбачають отримання шенгенської візи категорії С (короткострокова). Для 12-денного туру достатньо стандартної туристичної візи з терміном перебування до 90 днів. Пакет документів для отримання візи включає: заповнену візову анкету; фотографію розміром 3,5×4,5 см; дійсний закордонний паспорт; підтвердження бронювання готелю або санаторію; зворотний авіаквиток або підтвердження бронювання транспорту; медичну страховку з покриттям не менше 30 000 євро; довідку з місця роботи із зазначенням посади та заробітної плати або інше підтвердження фінансової спроможності; виписку з банківського рахунку за останні три місяці. Консульський збір за оформлення шенгенської візи становить 80 євро (станом на 2026 рік).

Страхові формальності є обов'язковим елементом організації лікувально-оздоровчого туру. Медична страховка є необхідною умовою для отримання шенгенської візи та повинна покривати всі медичні витрати, включаючи екстрену госпіталізацію, амбулаторне лікування, стоматологічну

допомогу та репатріацію. Мінімальна сума покриття – 30 000 євро. Для лікувально-оздоровчого туру рекомендується розширене страхування, що додатково покриває: скасування поїздки з медичних причин; втрату або затримку багажу; цивільну відповідальність перед третіми особами; нещасні випадки під час проходження курортних процедур. Вартість розширеного страхового полісу на 12 днів становить орієнтовно 25–40 євро залежно від обсягу покриття та страхової компанії.

Транспортні формальності включають питання організації міжнародного та внутрішнього транспортного сполучення.

Авіапереліт з України до Чехії здійснюється через міжнародний аеропорт Вацлава Гавела (Прага). З огляду на відсутність прямих рейсів з більшості міст України, використовуються стикувальні рейси через Варшаву (LOT Polish Airlines), Відень (Austrian Airlines), Франкфурт (Lufthansa) або Амстердам (KLM). Тривалість перельоту зі стикуванням становить 3–6 годин залежно від маршруту. Туристам рекомендується прибувати в аеропорт стикування з запасом часу не менше 1,5 години для проходження паспортного контролю та пересадки.

Внутрішні трансфери в Чехії здійснюються комфортабельним мікроавтобусом або рейсовим автобусом. Маршрут Прага – Карлові Вари (130 км) обслуговується компаніями RegioJet, FlixBus та Student Agency з частотою до 20 рейсів на день, тривалість подорожі – приблизно 2 години 15 хвилин. Залізничне сполучення забезпечує чеські залізниці – тривалість поїздки потягом становить близько 3 годин з пересадкою. Для групових турів (від 6 осіб) економічно доцільним є оренда мікроавтобуса, що забезпечує гнучкість маршруту та зручність переміщення між курортними містами СПА-трикутника.

Медичні формальності є специфічним елементом лікувально-оздоровчого туру і відрізняють його від інших видів туристичних подорожей. Перед початком курортного лікування кожен турист проходить обов'язкову первинну консультацію лікаря-курортолога у санаторії. Для підвищення

ефективності лікування рекомендується мати при собі медичну документацію: виписку з амбулаторної карти з зазначенням основного та супутніх діагнозів; результати останніх лабораторних аналізів (загальний аналіз крові, біохімія, загальний аналіз сечі); електрокардіограму давністю не більше 3 місяців; результати ультразвукового дослідження (за наявності); перелік лікарських засобів, що приймаються на постійній основі. Вся документація повинна бути перекладена англійською або чеською мовою.

Протипоказання до бальнеологічного лікування також є важливим аспектом медичних формальностей. Загальними протипоказаннями до курортного лікування є: гострі інфекційні захворювання; злоякісні новоутворення; тяжка серцева недостатність; гострий період інфаркту міокарда та інсульту; епілепсія з частими нападами; вагітність (для більшості бальнеологічних процедур); психічні розлади, що потребують стаціонарного лікування. Наявність протипоказань визначається лікарем під час первинної консультації в санаторії, і за необхідності програма лікування коригується або замінюється на альтернативну.

Валютні та фінансові формальності пов'язані з обміном валюти та здійсненням платежів під час перебування в Чехії. Офіційною валютою Чеської Республіки є чеська крона (CZK). Незважаючи на членство в ЄС, Чехія не входить до зони євро. Курс обміну становить приблизно 25–26 CZK за 1 EUR (станом на 2026 рік). Обмін валюти рекомендується здійснювати у банках або ліцензованих обмінних пунктах. Слід уникати обмінних пунктів у туристичних зонах Праги та Карлових Вар, де комісія може становити до 15–20%. Більшість готелів, ресторанів і магазинів приймають банківські картки (Visa, Mastercard), проте для дрібних покупок на ринках та в невеликих закладах рекомендується мати при собі готівку в чеських кронах.

Правила перевезення лікарських засобів через кордон Чехії регулюються відповідними нормативними актами ЄС та Чеської Республіки. Туристи мають право безмитно ввозити лікарські засоби для особистого вживання в кількості, розрахованій на період подорожі (до 90 днів). Для

ввезення рецептурних препаратів необхідно мати при собі рецепт лікаря або медичний висновок, перекладений англійською мовою. Наркотичні та психотропні лікарські засоби потребують спеціального дозволу від компетентних органів охорони здоров'я. Рекомендується перевозити ліки в оригінальній упаковці з чітко видимою назвою препарату та дозуванням.

Організація харчування під час лікувально-оздоровчого туру має свою специфіку. У санаторіях Карлових Вар харчування організовано за системою НВ (напівпансіон: сніданок та вечеря) або ФВ (повний пансіон). Меню складається з урахуванням дієтичних рекомендацій лікаря-курортолога і може бути адаптоване для пацієнтів з особливими потребами (безглютенова дієта, вегетаріанське харчування, діабетичне харчування тощо). Під час питної кури (питного курсу мінеральних вод) існують певні обмеження щодо харчування: мінеральну воду рекомендується пити натщесерце або за 30–60 хвилин до їжі, а деякі продукти (кава, алкоголь, гостра та жирна їжа) можуть знижувати ефективність лікування.

Кліматичні та сезонні особливості також впливають на організацію туру. Клімат Карловарського регіону є помірно континентальним з м'якою зимою та нежарким літом. Середня температура у квітні–червні становить +12...+22⁰С, у вересні–жовтні – +8...+18⁰С. Туристам рекомендується мати при собі зручне взуття для прогулянок по колонадах та парках (терренкур передбачає 6–8 км ходьби на день), легкий дощовик або парасольку, а також зручний одяг для проходження медичних процедур. Для відвідування ресторанів та культурних заходів рекомендується мати комплект smart casual одягу.

Безпека туристів під час перебування на курорті забезпечується комплексом заходів. Чехія є однією з найбезпечніших країн Європи за рівнем злочинності. Проте у туристичних зонах Праги та Карлових Вар існує ризик кишенькових крадіжок, тому туристам рекомендується зберігати цінні речі у сейфі готелю, не носити при собі великі суми готівки та бути уважними у місцях великого скупчення людей. Екстрена допомога доступна за єдиним

європейським номером 112, а також за спеціалізованими номерами: 155 (швидка медична допомога), 150 (пожежна служба), 158 (поліція).

Важливим аспектом організації туру є забезпечення комунікаційних можливостей для туристів. Мобільний зв'язок у Чехії забезпечується трьома основними операторами: T-Mobile, O2 та Vodafone. Для туристів з України рекомендується придбати місцеву SIM-картку з пакетом мобільного інтернету (вартість – від 5 до 15 євро) або скористатися міжнародним роумінгом. Безкоштовний Wi-Fi доступний у більшості готелів, санаторіїв, кафе та ресторанів Карлових Вар та інших курортних міст. Для зв'язку з Україною доцільно використовувати месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) через Wi-Fi або мобільний інтернет.

Юридичні аспекти взаємовідносин між туроператором, туристом та постачальниками послуг регулюються законодавством України (Закон України «Про туризм»), Чехії (Закон № 159/1999 Sb.) та директивами ЄС (Директива 2015/2302 про комплексні туристичні послуги). Перед початком туру між туроператором та туристом укладається договір про надання туристичних послуг, що визначає права та обов'язки сторін, перелік включених послуг, порядок та терміни оплати, умови зміни та розірвання договору, а також відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання зобов'язань.

Договір повинен містити такі обов'язкові елементи: повну назву та реквізити туроператора; прізвище, ім'я та контактні дані туриста; назву туристичного продукту, маршрут, дати початку та закінчення подорожі; перелік включених послуг (розміщення, харчування, транспорт, екскурсії, медичні процедури); загальну вартість туру та порядок оплати; умови анулювання та повернення коштів; розмір фінансового забезпечення відповідальності туроператора; інформацію про обов'язкове медичне страхування.

Права туриста під час подорожі охоплюють: право на отримання всіх послуг, передбачених договором та програмою туру, належної якості; право

на безпеку життя, здоров'я та майна; право на повну та достовірну інформацію про правила перебування, місцеві звичаї та обмеження; право на медичну допомогу; право на компенсацію у разі ненадання або неналежного надання послуг; право на зв'язок з туроператором протягом усієї подорожі через гарячу лінію або контактну особу на місці.

Обов'язки туриста включають: дотримання правил перебування у країні та законодавства Чеської Республіки; дотримання правил безпеки, встановлених санаторієм та готелем; виконання рекомендацій лікаря-курортолога щодо режиму лікувальних процедур та обмежень; повагу до місцевих традицій та культурних норм; своєчасну оплату додаткових послуг, не включених у вартість туру; негайне повідомлення туроператора або контактної особи у разі виникнення надзвичайних ситуацій або проблем зі здоров'ям.

Для підвищення привабливості розробленого туристичного продукту доцільним є впровадження системи опціональних доповнень. Серед таких доповнень можна виокремити: розширену діагностичну програму (УЗД органів черевної порожнини, ЕКГ з розшифровкою, розгорнутий біохімічний аналіз крові, денситометрія) вартістю 80–150 євро; індивідуальні SPA-процедури преміум-класу (шоколадне обгортання, ароматерапевтичний масаж, кріотерапія) – від 40 до 80 євро за сеанс; виїзну екскурсію до замку Локет з дегустацією місцевого вина – 35 євро; відвідування скляного заводу Moser у Карлових Варах з майстер-класом – 25 євро; фотосесію на тлі колонад та архітектурних пам'яток – 60 євро.

Окремої уваги заслуговує аналіз конкурентного середовища на ринку лікувально-оздоровчих турів до Чехії. Основними конкурентами на українському ринку є такі туроператори: «Медікал Тревел» (спеціалізація – індивідуальні лікувальні тури до Карлових Вар, середня ціна – 2 200–2 800 євро); «Аккорд Тур» (групові тури з лікуванням, 1 900–2 400 євро); «TUI Україна» (пакетні оздоровчі тури, 2 000–2 600 євро). Конкурентними перевагами розробленого туру «Богемські цілющі джерела» є: нижча ціна за

рахунок оптимальної логістики маршруту; охоплення всіх трьох міст Богемського СПА-трикутника (більшість конкурентів обмежуються лише Карловими Варами); збалансоване поєднання лікувальної та культурно-пізнавальної складових; гнучка система опціональних доповнень.

SWOT-аналіз розробленого туристичного продукту дозволяє систематизувати його сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози зовнішнього середовища. До сильних сторін належать: конкурентоспроможна ціна (2 063 євро проти 2 150–2 800 євро у конкурентів); унікальний маршрут, що охоплює весь Богемський СПА-трикутник; наявність медичної програми з 14 процедурами та консультаціями лікаря; статус ЮНЕСКО курортних міст як додатковий маркетинговий актив; гнучкість продукту (можливість індивідуальних та групових замовлень).

Таблиця 3.6

SWOT-аналіз лікувально-оздоровчого туру «Богемські цілющі джерела»

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<p>Конкурентоспроможна ціна туру (2 063 євро порівняно з 2 150 – 2 800 євро у конкурентів) Унікальний маршрут, що охоплює весь Богемський СПА-трикутник Наявність медичної програми з 14 процедурами та консультаціями лікаря Поєднання оздоровчого та культурно-пізнавального відпочинку Статус ЮНЕСКО курортних міст як маркетингова перевага Можливість організації індивідуальних та групових турів</p>	<p>Відсутність прямого авіасполучення між Україною та Чехією Висока вартість туру для частини українських туристів Залежність туру від одного курортного регіону Сезонність попиту (весна та осінь) Обмежена впізнаваність нового туристичного продукту</p>
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<p>Зростання популярності wellness- та SPA-туризму у світі Переорієнтація чеських курортів на нові туристичні ринки Розвиток корпоративного wellness-сегменту Можливість створення нових тематичних турів Розширення маршруту та збільшення тривалості туру Співпраця з медичними установами та туристичними агентствами</p>	<p>Валютні коливання та нестабільність курсу євро Геополітична нестабільність та її вплив на туризм Посилення конкуренції з боку інших європейських курортів Можливі зміни у візовій політиці ЄС Економічна нестабільність і зниження платоспроможності туристів Зростання транспортних та готельних витрат</p>

Джерело: розроблено автором

Слабкими сторонами є: відсутність прямого авіасполучення з Україною (необхідність стикувальних рейсів); відносно висока загальна вартість для середнього українського споживача; залежність від одного курортного регіону (Карловарський край); сезонність попиту (пікові місяці – квітень–червень, вересень–жовтень). Серед можливостей виділяються: зростання глобального попиту на wellness-туризм; переорієнтація чеських курортів на нові ринки після 2022 року; розвиток корпоративного wellness-сегменту в Україні; можливість розширення маршруту та створення тематичних варіацій. Загрозами є: валютні коливання (EUR/UAH); геополітична нестабільність, що впливає на туристичні потоки; посилення конкуренції з боку курортів Угорщини, Словаччини та Польщі; можливі зміни у візовій політиці ЄС.

Для забезпечення ефективного управління якістю туристичного продукту доцільно впровадити систему контролю якості на всіх етапах реалізації туру. На етапі підготовки це передбачає: перевірку готовності партнерів (санаторій, готель, перевізник) до прийому туристів; підтвердження бронювання всіх послуг не пізніше ніж за 14 днів до початку туру; інформування туристів про особливості маршруту, кліматичні умови та медичні рекомендації. Під час туру контроль якості включає: постійний зв'язок з групою через контактну особу або гіда; оперативне реагування на скарги та запити; моніторинг якості харчування та медичних послуг. Після завершення туру проводиться збір зворотного зв'язку від туристів (анкетування), аналіз результатів та коригування продукту за необхідності.

Перспективи розвитку розробленого туристичного продукту визначаються кількома стратегічними напрямками. У короткостроковій перспективі (1–2 роки) планується: вихід на обсяг реалізації 80–100 турів на рік; укладення прямих контрактів з провідними санаторіями Карлових Вар (Bristol Palace, Krivan, Colonnade) для отримання пріоритетних цін; розвиток партнерської мережі серед приватних клінік та медичних центрів України для організації referral-програми (направлення пацієнтів на курортне лікування);

запуск зимового варіанту туру з акцентом на різдвяну програму Карлових Вар та закриті термальні басейни.

У середньостроковій перспективі (3–5 років) передбачається: розширення географії маршруту за рахунок включення курортів Теплице та Лухачовіце для створення 14- та 21-денних програм; розробка тематичних варіацій туру (кардіологічна реабілітація, гастроентерологічне оздоровлення, SPA-тур для пар, сімейний оздоровчий тур, корпоративний wellness-ретрит); вихід на ринки інших країн СНД та Центральної Європи; впровадження програми лояльності з накопичувальною системою знижок для постійних клієнтів; запуск власного веб-порталу з можливістю онлайн-бронювання та телемедичних консультацій перед поїздкою.

Детальний аналіз структури витрат туриста під час перебування на лікувально-оздоровчому турі дозволяє визначити основні статті додаткових (непакетних) витрат. За результатами маркетингового дослідження, середні додаткові витрати туриста під час 12-денного перебування в Чехії становлять 350–500 євро і включають: обіди в ресторанах (15–25 євро на день, разом 100–200 євро); покупки сувенірів та подарунків (порцелянові кухлі для мінеральної води, Бехеровка, курортні вафлі, богемський кристал) – 80–150 євро; додаткові екскурсії та вхідні квитки – 40–80 євро; мобільний зв'язок та інтернет – 10–20 євро; громадський транспорт та таксі – 20–40 євро. Таким чином, загальний бюджет подорожі з урахуванням пакетної ціни та додаткових витрат становить приблизно 2 400–2 600 євро на особу.

Порівняльний аналіз вартості розробленого туру з аналогічними пропозиціями на європейському ринку засвідчує його цінову привабливість. Аналогічний 11-денний лікувальний тур до курортів Австрії (Бад-Гаштайн, Бад-Ішль) коштує в середньому 2 800–3 500 євро; до курортів Швейцарії (Бад-Рагац, Лейкербад) – 3 500–4 500 євро; до курортів Угорщини (Будапешт, Хевіз) – 1 600–2 200 євро; до курортів Словаччини (П'єштяни, Тренчанські Теплице) – 1 400–1 900 євро. Чеський курортний продукт за рівнем якості та ефективності лікування порівнянний з австрійським і швейцарським, проте

суттєво дешевший. Водночас він перевершує угорський і словацький за різноманітністю лікувальних факторів та культурно-пізнавальною складовою.

Календарний план реалізації проекту з виведення туристичного продукту на ринок передбачає кілька послідовних етапів. На першому етапі (місяці 1–2) здійснюється укладання контрактів з постачальниками послуг: санаторіями Карлових Вар, готелями Праги, Маріанських Лазнів та Франтішкових Лазнів, транспортними компаніями та страховими агентами. Другий етап (місяці 2–3) охоплює розробку маркетингових матеріалів: створення лендінг-сторінки туру, підготовку фото- та відеоконтенту, друкованих каталогів та буклетів. На третьому етапі (місяці 3–4) проводиться рекламна кампанія: запуск таргетованої реклами в соціальних мережах, розсилка комерційних пропозицій корпоративним клієнтам та медичним установам, участь у туристичних виставках. Четвертий етап (місяць 5) – проведення пробного (пілотного) туру з групою 8–10 осіб для тестування маршруту та збору зворотного зв'язку. П'ятий етап (місяці 6+) – регулярна комерційна реалізація туру.

Аналіз точки беззбитковості показує, що для покриття постійних витрат туроператора (оренда офісу, зарплата персоналу, маркетингові витрати – орієнтовно 15 000 євро на рік у частині, що припадає на даний продукт) необхідно реалізувати щонайменше 56 турів на рік ($15\,000 / 269 = 55,8$). При плановому обсязі 60 турів на рік запас фінансової міцності становить 7%, що є задовільним показником для нового туристичного продукту. При досягненні обсягу 100 турів на рік чистий прибуток зросте до 26 900 євро мінус постійні витрати, що становитиме близько 11 900 євро чистого прибутку, а рентабельність продукту зросте.

Система зворотного зв'язку та постійного вдосконалення туристичного продукту базується на кількох механізмах. По-перше, після завершення кожного туру туристи отримують електронну анкету з оцінкою якості послуг за п'ятибальною шкалою (розміщення, харчування, медичні процедури, екскурсії, транспорт, робота гіда). По-друге, контактна особа (гід/представник

туроператора) збирає усний зворотний зв'язок під час туру та фіксує всі зауваження і пропозиції. По-третє, через 30 днів після повернення туристам надсилається повторна анкета з питаннями про відстрочений ефект лікування та загальне враження від подорожі. Результати анкетування аналізуються щоквартально, і на їх основі вносяться корективи в програму туру, перелік постачальників послуг та маркетингову стратегію.

Важливим елементом просування лікувально-оздоровчого туру є формування контент-стратегії для соціальних мереж. Контент-план передбачає публікацію 3–4 постів на тиждень у Instagram та Facebook, що включають: фотографії колонад, санаторіїв та пейзажів Карлових Вар; інформаційні пости про лікувальні властивості мінеральних вод та бальнеологічні процедури; відгуки та фотозвіти реальних туристів; короткі відеоролики (Reels/Stories) з демонстрацією процедур та екскурсій; освітній контент про здоров'я та профілактику захворювань; спеціальні пропозиції та акції. Цільовий KPI – охоплення 50 000 унікальних користувачів на місяць та конверсія в заявки на рівні 0,5–1%.

Партнерська програма з медичними установами передбачає укладання агентських угод з приватними клініками та медичними центрами у великих містах України (Київ, Харків, Одеса, Дніпро, Львів). За умовами угоди, лікарі-спеціалісти (терапевти, кардіологи, гастроентерологи, ревматологи, невропатологи) інформують пацієнтів з відповідними показаннями про можливість проходження курортного лікування в Чехії та надають рекомендаційний лист. За кожного залученого клієнта медична установа отримує агентську винагороду в розмірі 5% від вартості туру (94,5 євро). Очікується, що цей канал забезпечить 20–30% загального обсягу продажів і стане найефективнішим з точки зору конверсії, оскільки пацієнти, направлені лікарем, мають найвищий рівень мотивації та готовності до покупки.

Окремим перспективним каналом просування є співпраця з блогерами та інфлюенсерами у сфері здоров'я, подорожей та wellness. Запрошення 2–3 тематичних блогерів на пілотний тур з умовою публікації детального

фотозвіту та відеоогляду забезпечує охоплення цільової аудиторії, що значно перевищує можливості традиційної реклами. Вартість такої колаборації становить 500–1 500 євро за одного блогера залежно від розміру аудиторії та формату контенту. За досвідом аналогічних кампаній, ROI (повернення інвестицій) інфлюенсер-маркетингу у туристичній галузі становить 5–8 євро на кожен витрачений євро, що робить цей канал одним із найефективніших.

Програма корпоративного wellness-партнерства передбачає формування спеціальних корпоративних пакетів для компаній, що бажають включити оздоровчі тури до програми піклування про здоров'я співробітників. Корпоративний пакет включає: груповий трансфер; корпоративну знижку 12–15% від базової ціни при замовленні від 10 осіб; адаптовану медичну програму з акцентом на профілактику професійних захворювань (синдром хронічної втоми, захворювання опорно-рухового апарату при сидячій роботі, серцево-судинні ризики); тимбілдінг-програму (спільні екскурсії, вечеря-дегустація, спортивні заходи); звіт для HR-відділу компанії про результати оздоровлення співробітників.

Аналіз сезонності попиту на лікувально-оздоровчі тури до Чехії дозволяє оптимізувати графік виїздів та цінову політику. Пікові місяці припадають на травень–червень та вересень–жовтень, коли кліматичні умови є найсприятливішими для курортного лікування, а ціни на розміщення – помірними. Літні місяці (липень–серпень) характеризуються вищими цінами на авіаквитки та розміщення, проте нижчим попитом на лікувальні тури через конкуренцію з пляжними напрямками. Зимовий період (листопад–лютий) є найменш завантаженим, що дозволяє отримувати значні знижки від санаторіїв (до 20–30% від стандартної ціни) і формувати спеціальні зимові пропозиції з додатковими послугами (різдвяна програма, новорічний гала-вечір, відвідування термальних басейнів). Оптимальна стратегія передбачає проведення 2 виїздів на місяць у піковий сезон та 1 виїзд на місяць у міжсезоння.

Загалом, розроблений лікувально-оздоровчий тур «Богемські цілющі джерела» є збалансованим, конкурентоспроможним та економічно ефективним туристичним продуктом, що відповідає сучасним тенденціям ринку wellness-туризму та задовольняє потреби цільової аудиторії у якісному санаторно-курортному лікуванні. Комплексний підхід до розробки продукту – від формування маршруту та медичної програми до калькуляції вартості, маркетингової стратегії та управління ризиками – забезпечує його практичну готовність до впровадження у комерційну діяльність туроператора.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі розроблено повноцінний лікувально-оздоровчий тур «Богемські цілющі джерела» тривалістю 12 днів, що охоплює Прагу та всі три міста Богемського СПА-трикутника (Карлові Вари, Маріанські Лазні, Франтішкові Лазні). Сформовано детальну програму туру, включно з медичною складовою (14 процедур, консультація лікаря-курортолога, питна кура) і культурно-пізнавальним компонентом. Проведено калькуляцію вартості: собівартість туру на 1 особу становить 1 794 EUR, ціна продажу – 2 063 EUR, що є конкурентоспроможним на ринку. При обсязі реалізації 60 турів на рік очікуваний чистий прибуток туроператора складе близько 13 235 EUR. Визначено стратегію просування туру, що спирається на цифровий маркетинг, партнерство з медичними установами та корпоративні продажі.

Результати проведеного дослідження підтвердили доцільність створення та просування лікувально-оздоровчих турів до Чехії, оскільки країна має потужну курортну базу, високий рівень медичних і туристичних послуг та стабільний попит серед іноземних туристів. Розроблений туристичний продукт поєднує оздоровлення, відпочинок і екскурсійну програму, що робить його привабливим для різних категорій споживачів. Запропонований тур може бути використаний туристичними компаніями як готовий конкурентоспроможний продукт на ринку міжнародного туризму.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було досягнуто поставленої мети та виконано основні завдання кваліфікаційної роботи.

В першому розділі було досліджено теоретичні засади лікувально-оздоровчого туризму, визначено його сутність, основні види, функції та значення для розвитку туристичної галузі. Встановлено, що лікувально-оздоровчий туризм є одним із перспективних напрямів сучасного туризму, який поєднує рекреаційні, профілактичні та медичні послуги.

В другому розділі проведено аналіз сучасного стану та розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії. Досліджено туристичну інфраструктуру країни, охарактеризовано основні курортні центри та їх спеціалізацію. Також здійснено SWOT-аналіз лікувально-оздоровчого туризму Чехії, який дозволив систематизувати сильні та слабкі сторони, можливості й загрози розвитку галузі: серед сильних сторін визначено унікальну природно-ресурсну базу та статус ЮНЕСКО, серед слабких – сезонність попиту й потребу в модернізації інфраструктури, серед можливостей – зростання світового попиту на wellness-послуги та залучення нових ринків, а серед загроз – посилення конкуренції з боку сусідніх країн і геополітичну нестабільність.

В третьому розділі було розроблено лікувально-оздоровчий тур «Богемські цілющі джерела» тривалістю 12 днів. Сформовано маршрут подорожі, програму лікувально-оздоровчих процедур та культурно-пізнавальних заходів. Проведено розрахунок вартості туру та оцінено його економічну ефективність. Здійснено SWOT-аналіз розробленого туру, який підтвердив його конкурентоспроможність та дозволив визначити напрями мінімізації потенційних ризиків. Також запропоновано основні напрями просування туристичного продукту за допомогою цифрового маркетингу, партнерських програм і рекламних заходів.

У ході дослідження встановлено, що Чехія є одним із найбільш перспективних напрямів лікувально-оздоровчого туризму в Європі завдяки наявності унікальних мінеральних джерел, сучасної курортної інфраструктури та високого рівня медичних послуг. Особливе значення для розвитку цього виду туризму має Богемський СПА-трикутник, до якого входять Карлові Вари, Маріанські Лазні та Франтішкові Лазні.

Розроблений туристичний продукт є конкурентоспроможним та може бути впроваджений у діяльність туристичних підприємств, що спеціалізуються на міжнародному та лікувально-оздоровчому туризмі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравців В., Матолич Б., Гулич О., Полюга В. Рекреаційний потенціал Львівської області та стратегія його освоєння // Регіональна економіка. 2002. № 2. С.134-143.
2. Мазур Ф.Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону) / Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2005. 96 с.
3. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. К.: Знання, 2008. 661 с.
4. Міжнародний туризм і сфера послуг - Мальська М.П., с. 239
5. Посацький Б. С., Харчук Х. Р. Урахування культурної спадщини у генеральному плані міста-курорту Трускавця // Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник / Відп. ред. Осетрін М.М. Київ: КНУБА, 2003. Випуск№10. С. 162-170.
6. Петранівський В. Туристичний потенціал краю та організація обслуговування польських туристів у львівському Передкарпатті // ВІСНИК ЛЬВІВ. УН–ТУ Серія міжнародні відносини. 2008. Вип. 24. С. 241-251
7. Статистичний щорічник Львівської області за 2001 рік. Частина II. Львів: Львівське обласне управління статистики, 2002. 369с.
8. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. К.: Вікар, 2006. с. 396.
9. Федунь О. В. Бальнеологічні ресурси Передкарпаття: сучасний стан, перспективи використання та охорона // автореф. Дис.. на здобуття наук.ст. к.г.н. Львів 1999.
10. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. / Н.В. Фоменко. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
11. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник, К.: Атіка, 2006. с. 264

12. Школа І.М. Менеджмент туристичної індустрії / Навчальний посібник / За ред. проф. І.М.Школи. - Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2003. 662 с.
13. Молнар О.С., Сержанов В.В., Важинський Ф.А. ФУНКЦІЇ ТА СТРУКТУРА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/b0680a85-03ba-4ef9-86d1-b082e82ad50e>
14. Вовк К.М. Подієва екскурсія як інноваційний туристичний продукт: методика оцінювання міжнародні стандарти та практичне впровадження. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. № 1 (90). 2025. С.175-190. URL: <https://www.daemmt.odessa.ua/index.php/daemmt/article/view/569>
15. Географія туризму України: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальності 242 «Туризм». Частина 1 / Укладачі: Н.В. Мельник, С.М. Іваниця. Ужгород: УжНУ. 2021. 104 с. https://ifk.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/33/2024/02/navchalnyj-posibnyk_heohrafiia-turyzmu-ukrainy -chastyna-1 lektsii_2021.pdf
16. Даниленко В. В., Омельченко Г. Ю. Основи туризмознавства: навчальний посібник для здобувачів першого курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання галузі знань J «Транспорт та послуги» спеціальності J3 «Туризм та рекреація». Харків: [б. в.], 2026. 312 с. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/2e95aaff-0a67-4416-9da4-309a2496f9ec/content>
17. Економіка рекреації та туризму: навч. посіб. / О.А. Сущенко, О.О. Стрижак, Н.А. Дехтяр [та ін.]; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 346 с. <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26223/1/2021-%D0%A1%D1%83%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E%20%D0%90%2C%20%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%B0%D0%BA%20%D0%9E%20%D0%9E%2C%20%D0%94%D0%B5%D1%85%D1%82%D1%8F%D1%80%20%D0%9D%20%D0%90%20%D1%82%D0%B0%20%D1%96%D0%BD.pdf>

18. Офіційна сторінка Асоціації «Туризм Одеси» у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/OdessaTourism/>
19. Лисюк Т.В. Інноваційні технології в туризмі: навчальний посібник / Волинський національний університет імені Лесі Українки, географічний факультет, кафедра готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації. Луцьк: ФОП Мажула Ю.М., 2025. 323 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/27634/1/itt_handbook.pdf
20. Основи туризмознавства та рекреалогії: навч. посіб. / В.В. Джинджоян, Н.А. Горожанкіна, І.Л. Сазонець, М.В. Корнєєв, К.М. Горб. - К.: Видавництво «SBA Print», 2026. 214 с. URL: http://dgu.com.ua/bitstream/123456789/2199/1/Основи_туризмознавства_та_рекреалогії.pdf
21. Тимчук С.В. Управління діяльністю підприємств в індустрії гостинності: навч. посібн. / С.В. Тимчук, І.М. Поворознюк, Л.М. Нещадим, С.М. Подзігун. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2025. 144 с. URL: <https://lib.udau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4eb22b8a-a674-4ee7-828f-a3b6d6bac774/content>
22. Юхновська Ю. О., Куреда Н. М., Прочан А. О. Лікувально-оздоровчий туризм в Україні: генезис, проблеми та завдання планування розвитку // Review of Transport Economics and Management. 2023. № 7(23). С. 37–44. https://pte.ust.edu.ua/article/view/268246?utm_source
23. Щука Г. Маркетинг у туризмі. Курс лекцій. Берегове, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II, 2025. 251 с. URL: <https://dspace.kme.org.ua/server/api/core/bitstreams/ed3dbf04-5b9b-4d76-8b12-505c67cb0098/content>
24. Галасюк С. Концептуальні підходи до визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм» // Економіка та суспільство. 2023. № 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-8>
25. Щука Г. П., Ковальська Л. В., Гальків Л. І. Визначення змісту та структури лікувально-оздоровчого туризму // Індустрія туризму і гостинності

в Центральній та Східній Європі. 2022. № 5. С. 91–97. URL: <https://doi.org/10.36477/tourismhospceee-5-11>

26. Носирев О. О. Лікувально-оздоровчий туризм: тенденції та стратегічні вектори розвитку // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2024. № 20. С. 321–331. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.38>

27. Мосіюк С. І., Гонтарюк Т. А. Ресурсне забезпечення лікувально-оздоровчого виду туризму в Україні // Інновації в освіті, науці та виробництві: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, присвяченої 100-річчю від дня заснування ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України» (24–26 листопада 2021 р.). Київ: НУБіП України, 2021. С. 197–198. https://dglib.nubip.edu.ua/items/82d02b9e-05e8-4f66-90ac-076f1e1c1368?utm_source

28. Кононенко А. Р. Шляхи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні: кваліфікаційна робота бакалавра спеціальності 242 «Туризм» / наук. кер. Ю. І. Сологуб. Київ, 2021. 123 с. https://dspace.nuft.edu.ua/items/e9ca5bc4-d702-4e72-9cf0-55385a23606d?utm_source

29. Бондаренко Л. А. Управління сталим розвитком лікувально-оздоровчого туризму в Україні // Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2021. № 1(73). С. 106–114. URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/73.106>

30. Чижмодій Я. Лікувально-оздоровчий туризм на Закарпатті: історичні аспекти та сучасний стан розвитку // Геополітика України: історія і сучасність. 2021. № 1(26). С. 208–215. URL: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.1\(26\).208-215](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.1(26).208-215)

31. Молодецький А. Е., Остра В. А. Лікувально-оздоровчий туризм в Українських Карпатах і Причорномор'ї: сучасний стан і тенденції // Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки. 2020. Т. 25, № 1(36). С. 126–140. URL: [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2020.1\(36\).205173](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2020.1(36).205173)

32. Теремецький В. І., Астаф'єв Д. С. Правова природа та особливості внутрішнього лікувально-оздоровчого туризму // Вісник Кримінологічної асоціації України. 2025. Т. 34, № 1. С. 654–668. URL: <https://doi.org/10.32631/vca.2025.1.51>

33. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи бакалавра для здобувачів, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Міжнародний туризм» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 242 "Туризм і рекреація" галузі знань 24 "Сфера обслуговування" / Укл. Н.А. Добрянська, Г.О. Саркісян, В.В. Лебедева та ін. – Одеса: ОНТУ, 2025. – 30 с.

34. Czech Statistical Office (ČSÚ) / Český statistický úřad – Tourism Satellite Account, опублікований 28.02.2025. <https://csu.gov.cz/tourism-satellite-account>

35. Megatour : офіційний сайт туристичної компанії. URL: <https://www.megatour.cz/>

36. Добрянська Н.А., Лебедева В.В., Крупіца І.В., Черноусова С.С. Аналіз ресурсного забезпечення оздоровчо-лікувальних туристичних дестинацій для дітей в умовах нестабільної геополітичної ситуації. Український журнал прикладної економіки та техніки.2022.Том 7.№4.

37. Добрянська Н.А. Принципи і методи якісного обслуговування туристів в дегустаційному бізнесі/Н.А. Добрянська, І.С. Калмикова//Економіка: реалії часу. Науковий журнал.2022. №4 (62). С. 67-76. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2022/No4/67.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.04.2022.8.

38. Спеціалізований туризм [Текст] : навч. посіб. У 3-х ч. Ч.2/Н.А. Добрянська, Ф.А. Трішин, І.С. Калмикова та ін.; Одес.нац.технол.ун-т – Одеса, 2024 – 254 с. <https://card-file.ontu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b34f8a08-66d3-4a6f-93d5-a8cbc265d771/content>

ДОДАТКИ

Додаток А. Апробація наукових досліджень
Наукова праця

кафедра
туристичного
бізнесу та
рекреації
ОНТУ

Матеріали

II Міжнародної науково практичної
конференції молодих вчених та здобувачів
вищої освіти
“Розвиток туристичного бізнесу та
рекреації: досвід, сучасні виклики та
майбутні орієнтири”

Міжнародні партнери з Молдови, Румунії, Болгарії, Польщі

 15–16 квітня 2026

Робочі мови:
українська, англійська

м. Одеса, вул. Змієнка 1/3   konferenz.dep.tour.ontu@gmail.com   www.tourism.ontu.edu.ua

Одеський національний технологічний університет
 Академія економічних наук Молдови (AESM), (Республіка Молдова)
 Бухарестський університет «Artifex», (Республіка Румунія)
 Варненський університет менеджменту (VUM), (Республіка Болгарія)
 Вище училище з агробізнесу і розвитку регіонів, (Республіка Болгарія)
 Комратський державний університет (Республіка Молдова)
 Познанський економічний університет, (Республіка Польща)
 Сілезька Академія, (Республіка Польща)
 Торгово-кооперативний університет Молдови (TCUM), (Республіка Молдова)
 Навчально-науковий інститут готельно-ресторанного і туристичного
 бізнесу та енології ім. О.О. Преображенського
 Кафедра туристичного бізнесу та рекреації

II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Розвиток туристичного бізнесу та рекреації: досвід, сучасні
 виклики та майбутні орієнтири»

15-16.04.2026р.

Одеса – 2026

II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
 «Розвиток туристичного бізнесу та рекреації: досвід, сучасні виклики та майбутні орієнтири»

якості в індустрії гостинності.....	
<i>Соловейова М.І.</i> Перспективи та виклики розвитку жіночого соло-туризму.....	52
<i>Соловей С.П.</i> Розвиток еногастрономічного туризму як засобу підтримки локальних економік у повоєнних умовах.....	54
<i>Скіба В.С.</i> Стан та перспективи розвитку гастрономічного туризму в Україні.....	56
<i>Сподинський Я.Ю., Єнгаличева А.С.</i> Соціальна інфраструктура Одеси як туристичної дестинації: якісна оцінка споживачів.....	58
<i>Станчева К.А.</i> Чехія як провідний центр лікувально-оздоровчого туризму в Європі.....	59
<i>Чібуков С.С.</i> Перспективи організації винних турів на виноробні «Шато Піно» в Одеській області.....	62
<i>Яценко В.В.</i> Вплив соціальних мереж на формування «інстаграмних міст» та локацій як нового тренду розвитку туристичного бізнесу.....	64
СЕКЦІЯ 2 ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ТУРИЗМУ, РЕКРЕАЦІЇ ТА ГОСТИННОСТІ	
<i>Багрій М.В.</i> Інновації в сервісі як чинник формування позитивного туристичного досвіду.....	66
<i>Данукалова О.С.</i> Молодіжний туризм в Туреччині як тренд сучасної туристичної індустрії.....	67
<i>Зосименко О.Р.</i> Дайвінг-туризм в Австралії.....	69
<i>Карпович Н.О.</i> Екотуризм як інноваційний напрям розвитку сталого туризму.....	71
<i>Коберник А.В.</i> Роль інтерактивних елементів екскурсій у залученні сімейної аудиторії до вивчення етнокультури.....	73
<i>Кузьомська К.С.</i> Wellness-туризм як інструмент стабілізації психоемоційного стану: передумови для створення рекреаційної програми.....	75
<i>Лаговська Н.Г.</i> Синергія спорту, рекреації та туризму у формуванні стратегічної моделі оздоровчого туризму.....	77
<i>Маломан С.П.</i> Інноваційні маркетингові інструменти просування туристичних дестинацій у глобальному цифровому просторі.....	79
<i>Махова А.Д.</i> Молодіжний туризм як інноваційний напрям розвитку туристичної індустрії України.....	81
<i>Ніколаєв М.В.</i> Організація професійних танцювальних фестивалів.....	83
<i>Оруджаде Р.</i> Популяризація спортивних турів в Закарпатті.....	84
<i>Палтушева А.Р.</i> Кінотуризм нового формату: вплив дубляжу та звукового супроводу на туристичну привабливість локацій.....	86

ЧЕХІЯ ЯК ПРОВІДНИЙ ЦЕНТР ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В ЄВРОПІ

Станчева К.А., спец. 242 «Туризм та рекреація», СВО «Бакалавр»
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса, Україна

Сучасний етап розвитку світового туристичного ринку характеризується стрімким зростанням попиту на лікувально-оздоровчий туризм. В умовах глобалізації, погіршення екологічної ситуації, підвищення рівня стресу та наслідків світових пандемій, турбота про власне здоров'я стає пріоритетним напрямом для мільйонів людей. Європейський регіон традиційно виступає ключовим осередком розвитку санаторно-курортної справи, акумулюючи передовий медичний досвід та унікальні природні ресурси. У цьому контексті

59

II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ ВЧЕНІХ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Розвиток туристичного бізнесу та рекреації: досвід, сучасні виклики та майбутні орієнтири»

Чеська Республіка посідає особливе місце, виступаючи не просто популярною туристичною дестинацією, а визнаним флагманом бальнеологічного та лікувального туризму на континенті. Актуальність дослідження феномену Чехії полягає у необхідності вивчення її успішного досвіду інтеграції багатовікових курортних традицій із новітніми медичними технологіями та ефективними маркетинговими стратегіями [1, с. 45].

Основою конкурентної переваги Чехії на ринку лікувально-оздоровчого туризму є надзвичайно багатий та різноманітний потенціал природних лікувальних ресурсів. На території країни зосереджені сотні мінеральних і термальних джерел, родовища лікувальних грязей (пелоїдів) та унікальні кліматичні зони. Найбільш відомим бальнеологічним регіоном є так званий «Західночеський курортний трикутник», до якого входять всесвітньо відомі міста Карлові Вари, Маріанські Лазні та Франтішкові Лазні [2, с. 112]. Ці міста у 2021 році були включені до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у складі транснаціонального об'єкта «Великі європейські курортні міста», що підкреслює їхню виняткову історичну та культурну цінність. Карлові Вари спеціалізуються переважно на лікуванні захворювань шлунково-кишкового тракту та порушень обміну речовин завдяки гарячим мінеральним джерелам. Маріанські Лазні, багаті на холодні кислі джерела, є провідним центром лікування хвороб нирок, сечовивідних шляхів та опорно-рухового апарату. Франтішкові Лазні традиційно орієнтовані на лікування гінекологічних та серцево-судинних захворювань з використанням місцевих сірчано-залізистих грязей та мінеральної води [3, с. 78].

Однак курортна географія Чехії не обмежується лише західним регіоном. Важливу роль відіграють й інші спеціалізовані центри. Наприклад, курорт Яхімов є першим у світі радоновим курортом, де успішно лікують складні захворювання опорно-рухового апарату та нервової системи за допомогою радіоактивної води. Лугачовіце, найбільший курорт Моравії, спеціалізується на терапії дихальних шляхів, а Теплице, один із найстаріших курортів Європи, славиться ефективним лікуванням посттравматичних станів [4, с. 201]. Така глибока спеціалізація дозволяє Чехії охоплювати максимально широкий спектр медичних показань, задовольняючи потреби різних категорій пацієнтів.

Принциповою відмінністю чеської моделі лікувально-оздоровчого туризму від багатьох західноєвропейських аналогів є її яскраво виражена медична спрямованість. У той час як у багатьох країнах спостерігається зсув у бік концепції «wellness» та SPA-відпочинку (орієнтованих переважно на релаксацію та косметичний догляд), чеські курорти зберігають класичний підхід санаторно-курортного лікування (medical spa). Цей підхід передбачає обов'язковий первинний та регулярні огляди лікарем-курортологом, індивідуальне призначення процедур (питний курс, ванни, масажі, інгаляції, магнітотерапія тощо), суворий контроль за динамікою стану пацієнта та дотримання дієтичного харчування [1, с. 89]. Збереження медичного статусу курортів гарантує високу ефективність лікування, що підтверджується клінічними дослідженнями та високим відсотком пацієнтів, які повертаються на повторні курси.

Економічний вимір лікувально-оздоровчого туризму в Чехії є надзвичайно вагомим. Курортна індустрія виступає каталізатором розвитку цілих регіонів, стимулюючи розвиток супутніх галузей: готельного та ресторанного бізнесу, транспортної інфраструктури, роздрібно-торгівлі та сфери розваг. Після приватизації курортної інфраструктури у 1990-х роках чеські санаторії пройшли масштабну модернізацію, залучивши значні іноземні та внутрішні інвестиції. Сучасні чеські санаторії (lázeňské domy) являють собою високотехнологічні медичні центри, об'єднані з комфортабельними готелями рівня 4-5 зірок, що дозволяє надавати послуги найвищої якості [5, с. 134].

Важливим аспектом функціонування чеських курортів є їхня гнучка маркетингова політика та диверсифікація цільових ринків. Історично Чехія приваблювала туристів із сусідніх країн, а також потужний потік туристів із країн СНД. Однак геополітичні зміни та пандемія COVID-19 змусили чеський курортний бізнес оперативним чином адаптуватися. Відбулася суттєва переорієнтація на внутрішній ринок: держава впровадила програми субсидіювання

60

Презентація результатів наукових досліджень

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації

Презентація до кваліфікаційної роботи на тему: «Розробка та просування лікувально-оздоровчого туру до Чехії»

Здобувачка:
Каріна Станчева
4 курсу групи МТз-33

Керівники: д.е.н., професор
Віра ЛЕБЕДЄВА
к.т.н., доцент
Федір ТРИШИН

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ

По-перше, лікувально-оздоровчий туризм є одним із найперспективніших напрямів розвитку туристичного ринку України: українські туристи традиційно виявляли значний інтерес до чеських курортів. По-друге, після 2022 року структура споживачів чеського курортного туризму зазнала кардинальних змін: відхід російських туристів відкрив нові маркетингові ніші, в тому числі для операторів, що орієнтуються на ринок України та Центральної Європи. По-третє, питання розробки і просування конкурентоспроможного лікувально-оздоровчого туристичного продукту є практично значущим для туроператорів та агентств, що спеціалізуються на виїзному туризмі.

Метою роботи є комплексний аналіз науково-теоретичних засад лікувально-оздоровчого туризму, дослідження стану та перспектив його розвитку в Чехії, а також практична розробка конкурентоспроможного лікувально-оздоровчого туру до чеського СПА-трикутника.

Об'єктом даного дослідження є лікувально-оздоровчий туризм як специфічний сегмент туристичного ринку.

Предметом дослідження є теоретичні засади організації лікувально-оздоровчого туризму, стан його розвитку в Чехії та практичні механізми формування відповідного туристичного продукту.

Методи дослідження: порівняльний та статистичний аналіз, логіко-історичний метод, індукція та дедукція, аналіз та синтез, логічне узагальнення.

ЗАВДАННЯМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ Є

- 01 — Розкрити поняття, характеристику та класифікацію лікувально-оздоровчого туризму
- 02 — Вивчити законодавчо-нормативну визначити значення лікувально-оздоровчого туризму для розвитку туристичної галузі та економіки регіонів
- 03 — Охарактеризувати основні принципи організації та розвитку лікувально-оздоровчого туризму
- 04 — Проаналізувати організаційно-економічну характеристику туристичної галузі Чехії
- 05 — Дослідити стан і динаміку розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії;
- 06 — Охарактеризувати основні курортні центри Чехії та визначити перспективи їхнього розвитку
- 07 — Розробити програму лікувально-оздоровчого туру до Чехії з детальним маршрутом та медичною складовою

ВИДИ КУРОРТІВ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

№	Вид курорту	Особливості курорту
1	Бальнеогрязьовий курорт	в якості основних лікувальних факторів домінують мінеральні води і лікувальні грязі
2	Бальнеокліматичний курорт	в якості основних лікувальних факторів виступає клімат і мінеральні води
3	Бальнеологічний курорт	в якості основних лікувальних факторів використовуються мінеральні води (для внутрішнього і зовнішнього застосування)
4	Грязьовий курорт	в якості основних лікувальних факторів виступають лікувальні грязі
5	<u>Кліматокумисолікувальний</u> курорт	в якості основних лікувальних факторів використовуються степовій і лісостеповій клімат і кумис - кисломолочний напій з кобилячого молока.
6	Кліматичний курорт	приморський кліматичний курорт; гірський кліматичний курорт

КЛАСИФІКАЦІЯ ОЗДОРОВЧИХ ПРОГРАМ ЗА ТРИВАЛІСТЮ

Тип програми	Тривалість	Характеристика
Короткострокова	3–7 днів	Релаксація, зняття стресу, базові SPA-процедури. Не передбачає повноцінного лікувального курсу
Середньострокова	7–14 днів	Поєднання оздоровчих і лікувальних процедур; підходить для профілактики та початкового лікування
Повноцінний лікувальний курс	21–28 днів	Лікування конкретних захворювань з дотриманням медичних протоколів. Наприклад, 21-денний курс питної курп у Карлових Варах забезпечує стійке покращення у 78% пацієнтів із захворюваннями ШКТ [25]

ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ В ЧЕХІЇ

Чеські курорти переважно зосереджені на заході країни. Це відомі Карлові Вари, Франтішкови Лазне, Маріанські Лазне, Кинжварт, Лугачовиці, Єсенік, Кинжварт, Янске Лазне, Тршебонь. У західній частині Чеської Республіки найбільша кількість мінеральних джерел з найрізноманітнішим хімічним складом, також спектр виліковних хвороб тут досить широкий, тому бальнеологічні курорти в Чехії популярні за межами країни.

SWOT – АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Унікальна природно-ресурсна база – понад 100 задокументованих мінеральних джерел	Виражена сезонність попиту (пік навесні та восени, спад узимку)
Багатовікова традиція курортної медицини та доказова база ефективності процедур	Потреба в модернізації частини матеріально-технічної бази закладів
Статус об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Карлові Вари, Маріанські Лазні, Франтішкови Лазні, 2021 р.)	Просторова концентрація курортів переважно у Західній Богемії
Помірні ціни порівняно з курортами Австрії, Швейцарії та Франції	Висока вартість окремих лікувальних програм
Розвинена курортна інфраструктура та зручна транспортна доступність	Необхідність переорієнтації ринків збуту після 2022 року
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Зростання глобального попиту на wellness- та SPA-туризм	Геополітична нестабільність та її вплив на туристичні потоки
Старіння населення Європи та підвищений інтерес до превентивної медицини	Посилення конкуренції з боку курортів Угорщини, Словаччини та Австрії
Прогнозований щорічний приріст попиту на ~3% (Стратегія CzechTourism 2021–2030)	Економічна нестабільність і коливання платоспроможного попиту
Залучення нових ринків – Близького Сходу, Ізраїлю та Азії	Можливі зміни у візовій політиці ЄС
Розвиток медичного туризму й цифрових сервісів (телемедицина, онлайн-бронювання)	Зростання операційних витрат курортних закладів

РОЗРОБКА ПРОГРАМИ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРУ ДО ЧЕХІЇ

Назва туру

- «Богемські цілющі джерела» – 12-денний лікувально-оздоровчий тур до Чехії

Концепція

- занурення у традиційну чеську курортну культуру, що отримала визнання ЮНЕСКО, з проходженням медичних процедур під наглядом лікаря у санаторіях Карлових Вар та відвіданням усіх трьох курортних міст Богемського СПА-трикутника

Цільова аудиторія

- дорослі туристи (35–65 років) з середнім і вищим рівнем доходу, які мають потребу або бажання пройти курс бальнеологічного лікування чи оздоровлення;
- особи з хронічними захворюваннями (травна система, опорно-руховий апарат, серцево-судинна система), які шукають доказові методи лікування;
- корпоративні групи, зацікавлені в оздоровчих поїздках для співробітників;
- туристи, що поєднують відпочинок у Празі з оздоровленням

Термін туру

- 12 днів / 11 ночей. Оптимальний сезон: квітень–червень, вересень–жовтень (помірна температура, відсутність піку турпотоків, нижчі ціни на розміщення).

Маршрут

- Маршрут туру охоплює Прагу (2 дні), Карлові Вари (7 днів – основне лікувальне ядро), Маріанські Лазні та Франтішкові Лазні (1 день кожне – ознайомлювально-оздоровчий компонент), з поверненням через Прагу.

ПРОГРАМА ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРУ «БОГЕМСЬКІ ЦІЛЮЩІ ДЖЕРЕЛА»

День 1. Виїзд з Києва

Початок подорожі – збір групи біля автобусу FlixBus на автостанції «Київ» о 9:40.

О 10:10 ми вирушаємо в дорогу – попереду переїзд до Кракова через Польщу. Вмошуйтеся зручніше: вперед – Центральна Європа!

День 2. Краків → Прага. Прибуття до столиці Чехії

Вночі, близько 2:15, автобус прибуває до центрального залізничного вокзалу Кракова – Dworzec Główny. Трансфер сервісом Krakow Connect доставить нас до аеропорту Краків Баліце, де о 5:45 влітаємо рейсом Ryanair до Праги.

О 6:55 – приземлення в аеропорту імені Вацлава Гавела. Трансфер до готелю Prague Airport Transfers та заселення в затишний Hotel Theatrino 4* у серці міста.

Після сніданку та відпочинку – вільний час, щоб відійти від дороги і відчутти атмосферу Праги.

Далі самостійний обід в ресторані Porke, Tapas & Restaurant та ввечері – перша оглядова прогулянка Старим містом: Вацлавська площа – широкий бульвар, що з'єднує Старе і Нове місто, символ чеської незалежності; середньовічна Порохова вежа – колишні міські ворота XV ст.; та знаменитий Астрономічний годинник на Ратуші, що з 1410 року щогодини відраховує хід небесних тіл і влаштовує маленьке «шоу» з фігурками апостолів. Вечеря – самостійно в ресторані Pivnice u Járy.

День 3. Серце Праги: Град, Карлів міст, Вишеград

Після сніданку – повноцінна екскурсія містом. Маршрут проходить через найвизначніші пам'ятки: Пražський Град – найбільший замковий комплекс у світі, резиденція чеських королів і президентів. У його серці – готичний Собор Святого Віта (будівництво тривало понад 600 років), де зберігаються корона Святого Вацлава і моці покровителя Чехії. Карлів міст – знаменитий середньовічний міст XIV ст. через Влтаву, прикрашений 30 бароковими скульптурами святих. Краєвиди звідси – одні з найбільш фотографованих у Європі. Малостранська площа – барокове серце «Малої Сторони», де кав'ярні та особняки дихають XVII–XVIII ст. Вишеград – стародавня фортеця на скелі над Влтавою, звідки, за легендою, починалася чеська держава. Після обіду в ресторані Lavička - Zahradní Restaurace – прогулянка Єврейським кварталом (Йозефовом): збережена частина колишнього гетто зі старовинними синагогами і Старим єврейським цвинтарем, де надгробки стоять у 12 шарів. Далі вечір в ресторані Pivnice u Járy та вільний час.

День 4. Переїзд до Карлових Вар. Початок лікувального курсу

Вранці – виселення з готелю і трансфер до знаменитого курорту Карлові Вари (близько 2,5 год дороги). Місто розташоване в долині трьох річок і відоме своїми гарячими мінеральними джерелами – їх тут налічується понад 80, а температура деяких сягає +73°C.

Заселення в Sanatorium Bristol Palace 4* (харчування НВ – сніданок і вечеря). Після обіду в Restaurant Romance вас чекає перша консультація лікаря-курортолога та початкова оздоровча процедура: мінеральна ванна. Ввечері – прогулянка вздовж Млинової колонади з її витонченою неоренесансною аркадою.

Дні 5–6. Карлові Вари. Занурення в курортний ритм

Ці два дні цілком присвячені оздоровленню за класичною карловарською схемою. Ранок починається з питної кури – повільної прогулянки між 2–3 джерелами з традиційною фарфоровою кухлем-«карловаркою» в руках. Мінеральна вода тут п'ється маленькими ковтками – так вона краще засвоюється та нормалізує роботу шлунково-кишкового тракту.

Вдень – лікувальні процедури: грязьове обгортання або гідромасаж, потім мінеральна ванна або лікувальна фізкультура. Завершує день терренкур – оздоровча прогулянка спеціальними маршрутами в горах (6–8 км): це карловарська традиція, що поєднує помірне фізичне навантаження з чистим гірським повітрям.

День 7. Маріанські Лазні – срібний курорт Богемії

Після сніданку трансфер до Маріанських Лазнів – елегантного курортного міста в оточенні лісів. Сюди приїжджали Гете, Шопен, Едуард VII і Кафка.

Головна визначна пам'ятка – Співучий фонтан: кожен годину він «виконує» музичні твори під супровід водяних струменів і кольорового підсвічування. Прогулянка Чавунною колонадою – витвором чеського зодчества, де зосереджені основні джерела. Завершення дня – сеанс у SPA в готелі та дегустація джерел в Колонадою Максима Горького.

День 8. Франтішкові Лазні – найзахідніший курорт Чехії

Переїзд до Франтішкових Лазнів – маленького ідилічного містечка в стилі ампір, заснованого 1793 року. Тут діють 24 мінеральні джерела, і всі – різні за складом. Заселення в готель Spa Hotel Metropol 3*. Вас очікує особлива процедура дня – торф'яна ванна (пелоїдотерапія): натуральний торф, насичений мінералами та органічними кислотами, обволікає тіло і глибоко прогріває суглоби – одна з найефективніших процедур при захворюваннях опорно-рухового апарату. Після обіду – прогулянка парком і відвідування Природного заповідника SOOS – дивовижного місця територією 221 га, на власні очі ми побачимо мофети (грязові вулкани), мінеральні джерела, павільйони та музеї.

День 9. Повернення до Карлових Вар. Екскурсія та «Бехерівка»

Ранковий трансфер назад до Карлових Вар, завершальні процедури. Після обіду – оглядова екскурсія з гідом: середньовічний замок Локет на скелі над річкою Огрже (де Гете освідчився коханій), парк Дворжака, підйом на фунікулері на гору Діана з панорамою всього курорту. Кульмінація – відвідування заводу «Бехеровки» з дегустацією знаменитого карловарського лікеру на основі 20 трав і коренів, рецепт якого вже понад 200 років зберігається у суворій таємниці. На завершення – традиційні курортні вафлі та шопінг: порцеляна і богемський кришталь.

Дні 10–11. Карлові Вари. Завершення лікувального курсу

Продовження процедур за тим самим ритмом: зранку – питна кура, вдень – грязьове обгортання або гідромасаж і мінеральна ванна, ввечері – терренкур або SPA. На 10-й день – повторна консультація лікаря, на 11-й – завершальна консультація з видачею медичного висновку та персональних рекомендацій для підтримання здоров'я вдома.

День 12. Повернення додому

Після сніданку – виселення та трансфер до Праги. Прощальний обід у легендарному ресторані U Fleků – пивоварні, що варить пиво з 1499 року. Потім – трансфер до аеропорту, рейс Прага–Краків, нічний автобус FlixBus – і наступного дня о 13:30 група повертається до Києва.

РОЗРАХУНОК СОБІВАРТОСТІ АВТОРСЬКОГО ТУРУ

Категорія витрат	Вартість з особи, євро	Вартість (10 осіб), євро
Автобус Київ ↔ Краків (FlixBus)	60	600
Авіапереліт Краків ↔ Прага	180	1800
Трансферне обслуговування у Чехії	78	780
Проживання в <u>Hotel Theatrino 3*</u> , Прага	150	1500
Проживання в <u>Bristol Palace 4*</u> , Карлові Вари	560	5600
Проживання в <u>Hotel Hvězda 4*</u> , Маріанські Лазні	50	500
Проживання в <u>Spa Hotel Metgorol 3*</u> , Франтішкові Лазні	40	400

Категорія витрат	Вартість з особи, євро	Вартість (10 осіб), євро
Первинна консультація лікаря-курортолога	40	400
Лікувальні процедури (14 шт × 20 EUR)	280	2800
Повторна консультація + коригування програми	25	250
Завершальна консультація + медичний висновок	30	300
SPA-сеанс у Маріанських Лазнях (<u>Nové Lázně</u>)	35	350
Торф'яна ванна у Франтішкових Лазнях	25	25

Категорія витрат	Вартість з особи, євро	Вартість (10 осіб), євро
Оглядова екскурсія Прагою (груповий гід)	20	200
Трамвай/метро у Празі (картка на 2 дні)	7	70
Екскурсія в Карлових Варах із гідом + замок Локет	25	250
Фунікулер на гору Діана	5	50
Дегустація «Бехеровки»	12	120
Заповідник у <u>Франтішкових Лазнях</u>	8	80
Прощальний обід у Празі (U Fleků)	20	200
Медичне страхування (12 днів × 2 EUR)	24	240
Послуги супровідного гід-менеджера (на групу, частка)	30	300
Непередбачені витрати / резерв 5%	83	830

Загальна собівартість авторського туру на одну особу за 12 днів становить 1794 євро, а на групу з 10 осіб – 17940 євро. Вартість туру включає в себе надбавку туроператора 15% від собівартості туру. Розраховується таким чином: $1794/100 \cdot 15 = 269$ євро за 1 особу, а на групу з 10 осіб – 2691 євро. Таким чином загальна вартість туру на 1 особу складає: 2063 євро, а на групу з 10 осіб – 20631 євро.

В національній валюті на момент розрахунку вартість туру складає: 105 218 грн, а на групу з 10 осіб – 1 052 181 грн.

Курс євро на момент розрахунку : 1 євро = 51 грн

ПОСЛУГИ ВКЛЮЧЕНІ ТА НЕ ВКЛЮЧЕНІ У ВАРТІСТЬ ТУРУ

У вартість входить	Не входить у вартість
Транспорт: автобус Київ↔Краків + авіаквитки Краків↔Прага + всі переїзди між курортами	Обіди/2 дні вечері (~10–15 EUR/день × 12 днів = ~140–175 EUR)
Проживання: 12 ночей у готелях 3–4* з НВ (сніданок + вечеря) та ВВ (сніданок)	Особисті витрати (шопінг, курортні вафлі, кришталь, кава)
Екскурсії: Прага, Карлові Вари, замок Локет, завод Бехеровки, Маріанські та Франтішкови Лазні	ETIAS (авторизація для в'їзду в Шенген, 7 EUR – оформлюється онлайн самостійно)
Страховання: медичний поліс на весь термін	Додаткові медичні послуги (опціонально: УЗД, ЕКГ, аналізи – від 80 EUR)
Послуги супровідного менеджера	

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було досягнуто поставленої мети та виконано основні завдання кваліфікаційної роботи.

Було досліджено теоретичні засади лікувально-оздоровчого туризму, визначено його сутність, основні види, функції та значення для розвитку туристичної галузі. Проведено аналіз сучасного стану та розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Чехії. Досліджено туристичну інфраструктуру країни, охарактеризовано основні курортні центри та їх спеціалізацію. Також здійснено SWOT-аналіз лікувально-оздоровчого туризму Чехії. Було розроблено лікувально-оздоровчий тур «Богемські цілющі джерела» тривалістю 12 днів. Сформовано маршрут подорожі, програму лікувально-оздоровчих процедур та культурно-пізнавальних заходів. Проведено розрахунок вартості туру та оцінено його економічну ефективність. У ході дослідження встановлено, що Чехія є одним із найбільш перспективних напрямів лікувально-оздоровчого туризму в Європі завдяки наявності унікальних мінеральних джерел, сучасної курортної інфраструктури та високого рівня медичних послуг. Особливе значення для розвитку цього виду туризму має Богемський СПА-трикутник, до якого входять Карлові Вари, Маріанські Лазні та Франтішкови Лазні.

Розроблений туристичний продукт є конкурентоспроможним та може бути впроваджений у діяльність туристичних підприємств, що спеціалізуються на міжнародному та лікувально-оздоровчому туризмі.

ДЯКУЮ
ЗА УВАГУ!

Перевірка тексту на плагіат

Кваліфікаційна робота бакалавра. Тема: «Розробка та просування лікувально-оздоровчого туру до Чехії»

Засіб перевірки: Turnitin

Унікальність по фразам >50 %

Унікальність по словам >50 %

ONTU_QWB_242_2025_Stancheva_K_A_TP.docx
Odesa National University of Technology

Document Details

Submission ID trnid:2945391420531	108 Pages
Submission Date Jun 5, 2026, 11:59 AM GMT+3	18,145 Words
Download Date Jun 5, 2026, 1:19 PM GMT+3	125,951 Characters
File Name ONTU_QWB_242_2025_Stancheva_K_A_TP.docx	
File Size 5.6 MB	

turnitin Page 1 of 119 - Cover Page Submission ID: trnid:2945391420531

---

turnitin Page 2 of 119 - Integrity Overview Submission ID: trnid:2945391420531

17% Overall Similarity
The combined total of all matches, including overlapping sources, for each database.

Top Sources

16%	Internet sources
1%	Publications
7%	Submitted works (Student Papers)

Integrity Flags
0 Integrity Flags for Review
No suspicious text manipulations found.

Our system's algorithms look deeply at a document for any inconsistencies that would set it apart from a normal submission. If we notice something strange, we flag it for you to review.

A flag is not necessarily an indicator of a problem. However, we'd recommend you focus your attention there for further review.

Здобувачка _____ Каріна СТАНЧЕВА
підпис

Керівники роботи _____ д.е.н., професор Віра ЛЕБЕДЄВА

_____ к.т.н., доцент Федір ТРІШИН